

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

LUCIE JANEČKOVÁ

III. ročník – prezenční studium

Obor: Pedagogika – veřejná správa

Etika donucovací moci

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Etika donucovací
moci zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny.

V Olomouci dne 4. dubna 2011

Na této stránce bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Pavlu Neumeisterovi za čas věnovaný mým dotazům a cenné rady při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat npor. Ing. Martinu Bosákovi za rady z policejní praxe.

Obsah

Úvod	5
1. Historie Policie České republiky	7
1.1 Habsburská monarchie	7
1.2 Československá republika (1918-1939)	9
1.3 Protektorát Čechy a Morava (1939-1945)	11
1.4 Vývoj Policie v letech 1945 – 1989	14
1.5 Vývoj po roce 1989 až do současnosti	17
2. Základní pojmy – etika, morálka, profesní etika, policejní etika	20
2.1 Etika	20
2.2 Morálka	20
2.3 Profesní etika	21
2.4 Policejní etika	22
2.5 Prameny policejní etiky	22
3. Četnictvo	24
3.1 Vznik a vývoj československého četnictva	24
3.2 Organizace	24
3.3 Četnické školy	26
3.3.1 Organizace a hlavní zásady četnických škol	27
3.3.2 Školy četníků na zkoušku	27
3.3.3 Škola pro výcvik velitelů stanic	29
3.3.4 Škola pro výcvik výkonných důstojníků	29
3.3.5 Pokračovací výcvik	30
4. Služební instrukce	32
4.1 Všeobecné chování četníků a jejich nutné vědomosti	33
5. Etika Policie ČR	35
5.1 Etika	35
5.1.1 Profesionální, osobní a skupinová etika	35
5.1.2 Profesionální tlaky	35
5.1.3 Program profesního rozvoje	36
5.2 Etický kodex	37
5.2.1 Význam etického kodexu	37

5. 2. 2 Funkce a obsah etického kodexu	38
5. 2. 3 Evropský kodex policejní etiky	38
6. Etický kodex Policie ČR	41
6.1 Výklad etického kodexu	43
6. 1. 1 Základní povinnosti policisty.....	43
6. 1. 2 Policista a pachatelé trestných činů	44
6. 1. 3 Ochrana zadržené osoby	45
6. 1. 4 Policista a využití přímého donucení	45
6. 1. 5 Použití donucovacích prostředků	46
6. 1. 6 Nutná obrana a krajní nouze	46
6. 1. 7 Policista a informace	47
6. 1. 8 Svědci.....	48
6. 1. 9 Vztahy mezi policisty navzájem, vztah nadřízenosti a podřízenosti	49
Závěr.....	51
Seznam literatury.....	53
Seznam použitých zkratk.....	55
Seznam příloh.....	56

Úvod

Ve své bakalářské práci se chci zabývat tématem etiky Policie České republiky a četnictva. Na začátku práce se zaměřím na vývoj Policie České republiky jako takové. Celý vývoj Policie je velice rozsáhlý, a proto se zmíním jen o vývoji v Habsburské monarchii, potom v Československé republice v letech 1918 – 1939, o období Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939 – 1945. Nakonec budu popisovat vývoj v letech 1945 – 1989 a od roku 1989 do současnosti. Po stručném úvodu do historie bezpečnostních složek. Ještě zůstaneme v minulosti. Do doby, kdy Policie ČR nebyla tím, čím je dnes. Do dob, kdy v Československé republice nad pořádkem dohlíželo četnictvo.

Četnictvo bylo vojensky organizovaným bezpečnostním sborem, který podle platných zákonných předpisů a podle nařízení příslušných státních orgánů udržoval veřejný pořádek a bezpečnost na celém území ČSR. Povíme si něco o tom, jak četnictvo vzniklo, potom něco o jeho organizaci. K činnosti četnictva patřilo především veškeré objasňování zločinů, zadržování pachatelů a pátrání po odcizených věcech. Pro usnadnění práce a vyšetřování těžších a komplikovanějších zločinů byly zřízeny specializované pátrací stanice, kde působili odborníci z oboru kriminalistiky, v dalších letech také vznikla motorizovaná silniční jednotka, letecká jednotka apod. Pro toho, kdo se dostal do četnické služby, to byla veliká čest. Ale nebylo to tak jednoduché. K tomu aby se člověk stal četníkem, musel mít určité předpoklady a také splnit „četnickou školní docházku“. Systém četnických škol byl velice propracovaný. Byly zde školy četníků na zkoušku, velitelů stanic, výkonných důstojníků. Dále také pokračovací výcvik a odborné kurzy.

V další kapitole se podíváme na to, jak by se měl správný četník chovat a čeho se vyvarovat, vše bylo uvedeno ve Služební instrukci pro četnictvo.

V poslední části se vrátím zpět do současnosti a zaměřím se na Policii ČR po etické stránce. Dnes pokud chceme vykonávat určitou činnost, je potřeba být poučen o základních etických a mravních zásadách. A Policie je ta část státu, která by se hlavně měla řídit etickými zásadami. Policie je orgán, kterému musíme důvěřovat,

musíme vědět, že se na něj můžeme spolehnout. Etický kodex a etika jsou v poslední době často skloňované pojmy. Každý policista by měl být a také je s etickým kodexem Policie ČR obeznámen, jeho znalost ztvrzuje svým podpisem. Ovšem dnes je praxe trochu jiná. Denně slyšíme v médiích o braní úplatků policistů, o tom jak nějaký policista (někdy bývalý) udělal to a ono. Práce policisty je velmi náročnou a odpovědnou prací. Na policistu jsou tedy kladeny velké nároky, nejen po stránce fyzické a odborné, ale zvláště po stránce duševní, etické a morální. Po dlouhých diskuzích o tom, jak upravit normy pro chování policistů, přišel na svět v roce 2005 etický kodex. Etický kodex předkládá určitou vizi o tom, jakými pravidly a normami z hlediska morálky se má policie řídit.

V závěru se pokusím porovnat, co bylo důležité pro policisty v době Československa a co je důležité pro policisty dnes. Myslím si, že změn proběhlo hodně, ať už v zákonech jako takových, tak i v morálních hodnotách lidí.

K tématu bakalářské práce jsem si zvolila literaturu a internetové zdroje z oblasti profesní a policejní etiky, zdroje od autorů zabývajících se pomáhajícími profesemi a policejní prací. Dále jsem čerpala od autorů, kteří se zabývají historií vzniku, organizací a vzdělávání bezpečnostních složek. Literatura byla lehce dostupná, u některých autorů, převážně v oblasti etiky a policejní etiky, vycházel jeden autor z druhého, proto jsem ve své práci vycházela především od autorů jako Herzogová a Dufková.

1. Historie Policie České republiky

1.1 Habsburská monarchie

Ferdinand I. v roce 1526 dosedl jako volený zástupce na český a uherský trůn. V obou těchto zemích měla silné postavení šlechta. Habsburkové získali velké území, ale i další záležitosti (např. odbojnou šlechtu, války o území s Tureckem). V 16 - 17. stol. byla úroveň bezpečnosti velmi nízká. V různých lokalitách byla situace odlišná, a to díky rozsáhlému habsburskému území a častým válkám. První polovina 17. stol. byla ovlivněna třicetiletou válkou. Po konci třicetileté války se zde nově začíná formovat vídeňská bezpečnostní služba, která se postupem času rozšiřuje do dalších částí monarchie, tyto složky se rozvíjely hlavně v době míru. S nástupem Marie Terezie na trůn začalo pro Rakousko období vleklých válečných sporů. Tyto spory trvaly asi polovinu její vlády, až po skončení tohoto období přišly snahy o zlepšení bezpečnosti. První reformy tedy přichází až v 50. letech a potom ještě v 70. letech 18. stol.. Josef II, byl považován za reformátora a osvícence, a za jeho vlády se vytvořila jednotná policejní instituce pro celou monarchii. Za vlády Františka II(I) se josefínský policejní systém zdokonalil. Rozvoj zaznamenala tajná policie. Toto období je označováno za éru policejního absolutismu. Do tohoto období také spadají počátky rakouského četnictva. Dlouhodobý proces transformace státní správy probíhá za téměř 70-letého panování Františka Josefa I. V rámci této transformace prošly změnou i bezpečnostní složky. Habsburská monarchie v toto období prožívala těžké časy (vnitřní a vnější krize, revoluce, válka se Sardinii), monarchie byla postižena mnoha revolucemi a nejsilněji se projevoval moderní nacionalismus. Po porážce revoluce, tedy období neoabsolutismu nebo také Bachova absolutismu, byla posílena také policie.¹

Až v 18. století za vlády Karla VI. dochází k reformám, objevují se první tendence k sjednocení policejní organizace. Systém, který se zde nacházel, byl

---

¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. str. 32-35

nepružný a nebyla zde dostatečná kooperace mezi zemskými vládami a lokálními vrchnostmi. V roce 1720 byla v dolnorakouském místodržitelství zřízená bezpečnostní komise. Ale policejní složky nedokázaly zajistit bezpečnost a musela jim při tom pomáhat armáda. První reforma státní správy, a tedy i policie proběhla během krátkého období míru. Podstatou bylo oddělení policejní správy od justice, zřízení krajských úřadů s vrchním dozorem nad policií. Ale vlastní reforma proběhla až v roce 1754. Protože její realizace narážela na několik problémů, nejhlavnějším byl asi nedostatek financí. Vídeň byla rozdělena na 4 čtvrti, předměstí na dva obvody. V každé z těchto lokalit se nacházely dva vrchní komisaři. Instrukce z toho roku jim ukládala tyto úkoly:

- *přispívat k zachování veřejné bezpečnosti a udržení dobrého pořádku,*
- *dozírat (hlavně potají) na obyvatele svěřených domů,*
- *dávat pozor na tajné schůze a shromáždění,*
- *provádět dozor v krčmách*

Po roce 1776 dochází k několika reformám. Tou první je tereziánská reforma. Spadá do období míru po sedmileté válce. První návrh na zřízení policejní ředitelství pochází z roku 1767, další potom z roku 1771. Ovšem jeho realizace protáhla až do roku 1776. Policejní ředitelství převzalo vzor z pařížské policejní struktury. Metropolitní policie podléhala dolnorakouskému místodržiteli. Byly zachovány 4 městské čtvrti, ale předměstí byla rozdělena na 8 částí. V čele těchto 12 okresů stál policejní dozorce. Nadřízeným orgánem byl vrchní policejní dozorce s náměstkem.

Další významná reorganizace policejních složek spadá do období vlády Josefa II. Provedením této reformy byl pověřen hrabě Pergen. V rámci jeho reformy byla zrušená stará bezpečnostní komise. Policie se dělila na tajnou („vyšší“), pod vedením policejního ředitele a na uniformovanou („nižší“), která podléhala městskému hejtmanovi. Ovšem tento krok se neosvědčil. Od roku 1783 byla tedy uniformovaná složka podřízená policejnímu řediteli, který byl titulován jako vrchní policejní ředitel. Podle Pergena plánu z roku 1784 vznikala od roku 1785 policejní ředitelství v Praze, Brně, Opavě, Budapešti, Bratislavě, Sibini, Lvově a Miláně. Proto titulování nebylo samoučelné a vyjadřovalo budoucí postavení.

Za vlády Leopolda II došlo k oslabení policejního aparátu. Pergen byl sice nejprve potvrzen ve svém úřadu, ale už v roce 1791 byl zbaven všech funkcí. Došlo k decentralizaci policejního aparátu. Policie neměla žádného šéfa, podléhala jednotlivým místodržitelům. Vnitřní struktura zůstala ale zachována. Ovšem Leopoldův syn a nástupce František II(I). Požádal v roce 1792 Pergena aby tajnou policii, jako: „*tak důležitou a blahodárnou pro dobro státu*“ uvedl opět do pořádku. Počátkem roku 1793 bylo centrální řízení policie obnoveno, v čele stál opět Pergen ,titulovaný jako státní a policejní ministr. V tom samém roce byl také upraven vztah mezi policií a místodržitelstvími. Šlo o návrat k josefínskému systému.²

V roce 1848 byla policie začleněna pod ministerstvo vnitra. Obnova Nejvyššího policejního úřadu spadá do období Bachova. Úřad byl prakticky na úrovni ministerstva, jeho šéf podléhal císaři a účastnil se zasedání vlády. Do jeho pravomocí spadala veškerá policie a část záležitostí četnictva. Tento úřad byl v roce 1859 přejmenován na policejní ministerstvo. Ovšem po pádu Bachova systému policejní ministerstvo zaniklo a záležitosti policie prozatímně spravovalo státní ministerstvo. Od roku 1868 potom podléhala ministerstvu pro zemskou obranu a veřejnou bezpečnost. Až v roce 1870 skončilo v moci ministerstva vnitra a zůstalo tam až do roku 1918. Uvedená ministerstva představovala nejvyšší centrální úroveň řízení policejních služeb. Jako teritoriální orgány v jednotlivých zemích potom působily nižší články politické správy, jako například místodržitelství, zemské vlády, okresní hejtmanství. *Všechny tyto instituce odpovídaly za bezpečnostní situaci v rozsahu své územní pravomoci.*³

1.2 Československá republika (1918-1939)

Dne 28. 10. 1918 byl vyhlášen *Recepční zákon* (později zařazený do Sbírký zákonů pod číslem 11/1918). (viz příloha č. 1). Tím byla i vytvořena samostatná Československá republika. Státní formu určovalo Národní shromáždění ve srozumění s Československou Národní Radou v Paříži. Národní výbor sám sebe prohlásil za vykonavatele státní svrchovanosti. Zůstal však také v platnosti celý právní systém.

---

² MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. str. 47-50

³ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. str. 50-51

Všichni státní a veřejní zaměstnanci bývalé monarchie přešli do služeb Československého státu.⁴

Organizačním základem jednotlivých ministerstev byl zákon č. 2/1918 Sb. z. a. n.. Tímto zákonem bylo ustanoveno 12 institucí. Mezi těmito organizacemi byl i Úřad pro správu vnitřní, pozdější Ministerstvo vnitra (dále jen MV). Do kompetencí Ministerstva vnitra patřily všechny záležitosti, které nepatřily do působnosti jiných ministerstev. Podléhaly mu ozbrojené složky (četnictvo a policie). Členění ministerstva vnitra se skládalo z prezidia a 18 oddělení, z nichž 16 bylo seskupeno na 4 odbory. Byly ale prováděny změny a v roce 1920 bylo odborů 6 a 19 oddělení. A nakonec v roce 1924 mělo MV prezidium, 6 odborů a archiv. Nejdříve bylo četnictvo a policie spravováno jednotlivými odděleními podle zemského uspořádání, později centrálně.⁵

Síť státních policejních úřadů byla za monarchie velice řídká, protože výkon policie byl svěřen hlavně obcím. Státní policie byla rozmístěna takto:

- Policejní ředitelství Praha a Brno
- Policejní komisařství Plzeň a Moravská Ostrava
- Pohraniční policejní komisařství Podmokly, Cheb a Bohumín.

V čele policejních úřadů byli úředníci s právnickým vzděláním. Státní policejní úřady byly postaveny na úroveň okresních úřadů. Policejní ředitelství byla podřízena zemskému prezidentovi a policejní komisařství okresnímu hejtmanovi. Rozsah působnosti byl stanoven vyhláškami. Státní policejní úřad se zabýval například péčí o zachování veřejné bezpečnosti, pořádku a pokoje, záležitosti spolkové, tiskové a shromažďovací, evidence obyvatelstva, péče o bezpečnost osob a majetku, služba dopravní, zbrojní záležitosti.⁶

Po roce 1918 byla síť státních policejních úřadů rozšiřována. To umožňoval zákon č. 165/1920 Sb. z. a. n., *o zřízení nových státních policejních úřadů*. Zákon ukládá

---

⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 9

⁵ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 17

⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 21

státním policejním úřadům pečovat o klid, veřejnou bezpečnost, bezpečnost osob a majetku, udržovat veřejný řád a vést v patrnosti obyvatelstvo i cizince. Nově zřízené policejní úřady přebíraly obor působnosti obecní a obor působnosti okresní správy politické ve věcech policejní správy.⁷

Státní policie zahrnovala složku uniformovanou a neuniformovanou, stáž bezpečnosti (viz příloha č. 2). Souhrně se jim říkalo sbory stráže bezpečnosti. Policie vycházela z předchozích předpisů a nařízení, které byly účelově upravované podle potřeby.

Vlastní zákonnou úpravu přinesl zákon č. 230/1922 Sb. z. a n. *O sborech stráže bezpečnosti*, zákon byl platný pro oba sbory, ten ovšem sbory nesjednotil. Byl zde také problém ze spolupráci státní policie a dalšími bezpečnostními složkami (četnictvo a obecní policie). Sbory působily u úřadu, u kterého byly řízeny. Podřízenost sborů stanovil prováděcí vládní nařízení č. 295/1922, Politickým a státním policejním úřadům byly podřízeny ve věcech správních a hospodářských, ve věcech výcviku, vyučování, kázně a kontroly služby pak byly podřízeny svým velitelům a představeným. Ke změnám v organizaci došlo až v 30. letech. Nejednotnost řešilo vládní nařízení č. 51/1936 Sb. z. a n., toto nařízení sjednotilo uniformovanou a neuniformovanou složku bezpečnosti spolu s ostatními bezpečnostními složkami.⁸

1.3 Protektorát Čechy a Morava (1939-1945)

Bývalá Československá republika prošla mnoha změnami v letech 1939-1945, a to nejen z hlediska státoprávního ale i z hlediska bezpečnostního. Po Mnichovské konferenci v roce 1938 přišla republika o rozsáhlé území, které bylo podstoupeno Německu, Maďarsku a také i Polsku.(viz příloha č. 3) Na těchto územích bezpečnostní funkce vykonávaly policejní složky daných států, protože státní policie a četnictvo se spolu s armádou stáhlo. Oficiální název zbytku státu byl Česko-

---

⁷ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 26

⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 34-36

Slovenská republika, neoficiálně II. republika (podle A. Hitlera - Rest Tschechei , tj. zbytkové Česko).⁹

Dne 14. 3. 1939 byl prezident Hácha pozván na jednání do Berlína na jednání s A. Hitlerem, kde mu bylo sděleno, že 15. 3. 1939 překročí vojáci naše hranice. A nakonec dne 16. 3. 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava.¹⁰

Protektorát byl vymezen jako autonomní celek s vlastní vnitřní správou. Práva byla vykonávána ve shodě s politickými, vojenskými a hospodářskými potřebami Německa. Nejvyšší moc výkonná však náležela říšskému protektoru (Konstantin von Neurath), který byl jmenován Hitlerem. Dosavadní systém práva zůstal v platnosti, pokud neodporoval smyslu převzetí ochrany Německou říší. Protektorát také vydával vlastní právní předpisy na základě své autonomie. Dále zde samozřejmě fungovaly německé policejní složky a české policejní složky, které byly protektorátní a postupně se podobaly německému vzoru.¹¹

Hlavou státu byl státní prezident, nejvyšším orgánem výkonné moci byla protektorátní vláda. První vláda byla pokračovatelem poslední vlády II. republiky. Vládu tvořilo 12 ministerstev. Druhá vláda už neměla 2 ministerstva. Třetí vláda byla ovlivněna Heydrichovými reorganizacemi. Počet ministerstev byl snížen na 7. Konkrétně to byly ministerstva vnitra, financí, školství, spravedlnosti, hospodářství a práce a dopravy.¹²

Ministerstvo vnitra dále řídilo činnost bezpečnostních složek – policie a četnictva. Kontrola, však byla vykonávána z německé strany. Podstatné změny přinesly už zmíněné Heydrichovy reorganizace v únoru roku 1942. Tyto změny se dotkly i ministerstva vnitra a to následovně. Ministerstvo se dělilo na 9 sekcí (presidiální záležitosti, právní a organizační záležitosti, personální věci, komunální záležitosti, policejní záležitosti, stavební policie, bytové a osídlovací záležitosti, zdravotní záležitosti, veterinární záležitosti). Bezpečnostní složky se potom dělily na dvě části.

---

⁹ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 7

¹⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 8

¹¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 9-13

¹²tamtéž. str. 54

První byla protektorátní uniformovaná policie (četnictvo, uniformovaná vládní policie a obecní policie, požární policie), druhou byla část, která nebyla uniformovaná (vládní kriminální policie a obecní kriminální policie). Reorganizace byla dokončena 1. 7. 1942, kdy vznikla 2 generální velitelství. Současně také vznikly funkce inspektorů uniformované a neuniformované policie.¹³

Podle vládního nařízení č. 51/1936 SB. z. a n. „*O organizaci policejní správy a služby a o některých jiných opatřeních v oboru vnitřní správy*“, zůstalo nějakou dobu v platnosti, jen s menšími obměnami některých pojmů (např. státní prezident místo prezidenta republiky, ...). Systém policejních úřadů byl zachován. V Čechách byla 4 policejní ředitelství (Praha, České Budějovice, Hradec Králové, Plzeň), 3 policejní úřady (Domažlice, Kladno, Náchod), k nim později přibyly 2 další úřady (Terezín a Vysoké nad Jizerou) a expozitura (Police nad Metují). Na Moravě byla 3 policejní ředitelství (Brno, Moravská Ostrava, Olomouc), 1 policejní úřad (Jihlava), potom ještě zřízeny 2 úřady (Moravská Nová Ves, Jemnice). Všechny tyto úřady funkce jak správní policie, tak policie pořádkové a kriminální. V čele policejních úřadů stáli přednostové, v Praze byl policejní prezident, u ostatních ředitelství to byly policejní ředitelé a u policejních úřadů policejní správce.¹⁴

V předchozí části textu bylo zmíněno, že protektorátní policie měla dvě složky. Tou první byl složka uniformovaná. Uniformovaný policejní sbor byl ozbrojenou a vojensky organizovanou složkou, určenou pro výkon policejní služby u politických a vládních úřadů. Nejvyšší nadřízená instance bylo ministerstvo vnitra, složky byly také podřízeny politickým a vládním úřadům, svým velitelům. Členové měli při výkonu služby práva civilní stráže a požívali příslušné právní ochrany. Jako zvláštní složka protektorátní policie existoval Protektorátní policejní prapor Čechy a Protektorátní policejní prapor Morava a to v letech 1942-1944.¹⁵

Neuniformovaná policie také přebrala strukturu z roku 1936. Platí zde stejné zásady, jako pro uniformovanou část. Samozřejmě, že zde existovaly určité rozdíly, např. v čele nestál velitel, ale představený, sbor mohl být ozbrojený podle potřeby,

---

¹³ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 55

¹⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 57

¹⁵ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 58-60

atd. Sbor neuniformované stráže byl u každého policejního úřadu. Část detektivů vykonával kriminální službu a část zpravodajskou službu (případně jinou službu: mravnostní, sociální, atd.).¹⁶

1. 4 Vývoj Policie v letech 1945 – 1989

Tento systém se opíral o prvorepublikové četnictvo, nyní je na řadě budování nového systému, systému Národní bezpečnostní služby.¹⁷

Dne 5. dubna 1945 byl 1. československou vládou přijat Košický vládní program. Tento program se stal základem pro nové státoprávní uspořádání. Ještě před jmenování vlády 2. dubna byl prezidentem republiky přijat dekret č. 1/1945, ve kterém se mluví *o nové organizaci vlády a ministerstev v době přechodné*. V tomto dekretu respektive v § 2 je uvedeno i ministerstvo vnitra. *Posláním ministerstva vnitra jako správního úřadu bylo řízení národních výborů a výkon bezpečnostních úkolů, vyplývajících z Košického vládního programu. Tím byly pro začátek určeny hlavní úkoly a náplně práce na úseku bezpečnosti.*¹⁸

Dne 17. 4. 1945 schválila vláda hlavní zásady výstavby nového bezpečnostního aparátu. Směr výstavby nového bezpečnostního sboru formuloval ministr vnitra takto:

1. *Četnictvo a policii nerozpouštět, ale očistit a ponechat ve výkonu služby, protože je zatím nemůžeme nahradit novými vycvičenými orgány;*
2. *Podchytit ozbrojenou masu občanstva a snažit se urychleně začlenit mladé a vhodné lidi do bezpečnostní služby;*
3. *Utvořit zvláštní pohotovostní jednotky jako zálohy pro pohraničí*

V Čechách a na Moravě existovaly již tři druhy bezpečnostních složek:

- revoluční oddíly (Revoluční gardy, Národní milice apod.),

---

¹⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. Praha: Policie History, 2001. str. 60

¹⁷ KUBEŠ, M., *SNB v období let 1945-1989 ve faleristice*, Hradec Králové: Česká numismatická společnost, 2008. str. 6

¹⁸ Historie policie a četnictva (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/historie.html]

- na závodech Závodní milice
- Policejní a četnický aparát.

Pro nový Sbor národní bezpečnosti byli právě z těchto 3 složek vybíráni noví příslušníci. Existovala zde dvojí podřízenost, tzn. *Národním výborům v otázkách zaměřených k bezpečnostní službě a velitelům v otázkách odborných, výcviku, kázně, atd.* Tato podřízenost vyplývala z požadavku, že nový bezpečnostní aparát je budován jako "orgán lidu".¹⁹

Dne 30 června 1945 vydalo ministerstvo vnitra výnos, ve kterém ruší sbory četnictva, uniformované státní policie a obecní policie. Místo toho byla vyhlášena organizace jednotného Sboru národní bezpečnosti.²⁰

Byly také vytvořeny zemské odbory bezpečnosti (ZOB), které působili při zemských národních výborech v Praze a v Brně a expositura brněnského ZOB v Ostravě. Zemské odbory bezpečnosti měly za úkol organizovat a řídit všechny složky vnitřní národní bezpečnosti v Čechách. Jejich vlastní organizaci tvořily čtyři oddělení:

- ZOB I - vnitro (vedení, řídilo SNB, StB a kriminální službu)
- ZOB II - zpravodajský úsek
- ZOB III - právní a správní úsek
- ZOB IV - dopravní úsek

Jednotlivé složky bezpečnosti tvořily:

1. Pořádková služba - většinou příslušníci bývalého četnictva a policie
2. Kriminální služba - specializovaní příslušníci, také většinou staří příslušníci
3. ZOB II - zcela nová zpravodajská složka
4. Státní bezpečnost

---

¹⁹ Historie policie a četnictva (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/historie.html]

²⁰ KUBEŠ, M., *SNB v období let 1945-1989 ve faleristice*, Hradec Králové: Česká numismatická společnost, 2008. str. 7

5. Pohotovostní pluk 1 NB - zcela nový útvar, v němž většinu tvořili nově přijatí příslušníci

Další podstatné organizační změny týkající se bezpečnosti, proběhly na počátku padesátých let. Na základě vládního nařízení č. 48 z roku 1950 došlo k rozdělení ministerstva vnitra na dvě nová ministerstva. A to na Ministerstvo národní bezpečnosti, které se stalo ústředním řídicím orgánem pro Sbor národní bezpečnosti a ministerstvo vnitra, které mělo na starosti vnitřní správu, včetně národních výborů. Cílem této nové organizace bylo zkvalitnění operativnosti řídicí práce. Výkonnými orgány ministerstva národní bezpečnosti bylo Velitelství Státní bezpečnosti a Velitelství Veřejné bezpečnosti. Ovšem se zde vyskytla řada problémů, chyb, kdy docházelo i k porušování zákonitosti a i nezákonného jednání některých pracovníků. Proto v roce 1953 došlo reorganizaci. Tato změna spočívala ve zrušení ministerstva národní bezpečnosti, všechny úkoly přešly do působnosti ministerstva vnitra, a to od 1. října 1953 řeší všechny bezpečnostní úkoly.²¹

V lednu 1954 vešla v platnost nová organizační struktura československé bezpečnosti. Řídicím orgánem Veřejné bezpečnosti se stala Hlavní správa Veřejné bezpečnosti. Té byly podřízeny krajské správy a okresní oddělení ministerstva vnitra. Pro boj proti trestné činnosti byly zřízeny nové odbory podléhající Hlavní správě Veřejné Bezpečnosti. Opět docházelo k řadě problémů, daných rychlými a špatně propracovanými organizačními metodami, dogmatickým přebíráním sovětských zkušeností, podceňováním klasických forem kriminalistické práce apod.²²

Na přelomu 50. a 60. let dochází k nové územní organizaci státu, tato změna ovlivnila strukturu československé bezpečnosti. Bylo vytvořeno 10 krajských správ MV a u každé z nich správa VB. Zůstala ale městská správa VB v Praze s 10 obvodními odděleními. V okresech byla vytvořena okresní oddělení MV a v rámci těchto oddělení pracovala oddělení VB.²³

---

²¹ Historie policie a četnictva (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/historie.html]

²² tamtéž

²³ tamtéž

Od 1. ledna roku 1964 byla postupně zřizována oddělení VB, jako základní organizační článek Veřejné bezpečnosti. Jejich úkolem bylo zabezpečit veřejný pořádek, ochranu vlastnictví, život a zdraví občanů, bezpečnost a plynulost silničního provozu apod.

Další významnou organizační změnou bylo vydání rozkazu ministra vnitra č. 12 z 24. 3. 1966, na jehož základě byly zrušeny krajské správy MV a okresní oddělení MV, místo nich byly zřízeny krajské správy SNB a okresní oddělení VB. K dalším zásadním změnám v systému Sboru národní bezpečnosti došlo v letech 1968 - 1969. Ústavním zákonem č. 143/1968 vznikla československá federace. Tento zákon stanovil, že otázky vnitřního pořádku a bezpečnosti státu jsou ve společné působnosti ČSSR a obou republik.²⁴

Dne 24. dubna 1974 nabývá platnosti zákon č. 40/1974, o SNB. Tento zákon prosazuje do právního systému zkušenosti bezpečnostních orgánů SSSR, tedy hlavně zásady vedoucí úlohy KSČ. V tomto systému se pokračovalo až do 17. listopadu 1989. Dnem 1. ledna 1991 nastává nová kapitola budování SNB.²⁵

1. 5 Vývoj po roce 1989 až do současnosti

Zákonem č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky se buduje nová policejní historie. Policie ČR převzala některé struktury SNB. Jako například pořádkové útvary a útvary vyšetřování, tyto struktury byly poté tímto zákonem upraveny, a to tak aby lépe odpovídali požadavkům nové doby. Policie se stala ozbrojeným bezpečnostním sborem. Podléhala Ministerstvu vnitra.²⁶

V rámci Policie ČR byly zřízeny:

- *služba pořádkové policie,*

---

²⁴ Historie policie a četnictva (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/historie.html].

²⁵ KUBEŠ, M., *SNB v období let 1945-1989 ve faleristice*, Hradec Králové: Česká numismatická společnost, 2008. str. 10.

²⁶ Povinně zveřejňované informace (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/povinne.html].

- *kriminální policie, dopravní policie,*
- *služba ochrany ústavních činitelů,*
- *ochrany ekonomických zájmů*
- *správní služba.*

Celý aparát se organizačně členil na útvary s územní působností, jejichž struktura byla totožná s útvary převzatými od SNB (Správy krajů a Okresní ředitelství s Obvodními odděleními jako základním výkonným útvarem, v Praze poté Obvodní ředitelství a Místní oddělení, a rovněž Městské ředitelství v Brně, Plzni a Ostravě, jako i další útvary a organizační články, přičemž jednotlivé útvary bylo oprávněno zřizovat ministerstvo a aparát byl řízen, tedy krom útvarů vyšetřování, ze strany Policejního ředitelství v čele s policejním ředitelem. U jednotlivých územních celků se nacházely Krajské a Okresní úřady vyšetřování.²⁷

Po rozdělení Československé republiky, začíná od 1. ledna 1993 působit na našem území i služba cizinecké policie a pohraniční policie. Do této doby byla tato služba pod vedením Federálního policejního sboru. Velká změna také nastává ve zřízení nejvyššího organizačního článku Policie, zřízení Policejního prezidia, místo dosavadního policejního ředitelství, v čele policejního prezidia byl policejní prezident. O rok později vzniká služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, důvod zavedení této služby je nárůst hospodářské kriminality ve společnosti. Další změna nastala v roce 2002, kdy podle zákona č. 265/2001 Sb. došlo v organizaci Policie ke zrušení Úřadu vyšetřování. Tyto útvary se spojily s kriminální policií, tímto vznikla služba kriminální policie a vyšetřování (SKPV). V této službě je zahrnut i nový Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu.²⁸

Od 1. ledna 2009 dochází ke změně Okresních ředitelství, která se nalézala v sídlech bývalých Okresních úřadů, na Územní odbory. Začaly tak samostatně fungovat územní odbory vnější služby a územní odbory služby kriminální policie a

---

²⁷ Policie ČR (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [<http://www.gotisek.estranky.cz/clanky/policie-cr-a-mp/policie-ceske-republiky>]

²⁸ tamtéž

vyšetřování (služba pořádkové policie i služba kriminální policie a vyšetřování, které byly pod správou okresního ředitelství. Názvy Obvodních ředitelství v Praze a Městských ředitelství v Plzni, Brně a Ostravě byly ponechány. Současně také došlo k přeměně jednotlivých krajských správ policie na Krajská ředitelství policie, ty se staly samostatnými organizačními jednotkami státu.²⁹

Ke konečné reorganizaci dochází k 1. lednu 2010. Bylo zřízeno 14 krajských ředitelství, podle zákona č. 273/2008 Sb. a podle vyhlášky č. 443/2008 Sb.

Nové rozdělení:

- *Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy se sídlem v Praze*
- *Krajské ředitelství policie Středočeského kraje se sídlem v Praze*
- *Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje se sídlem v Českých Budějovicích*
- *Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje se sídlem v Plzni*
- *Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje se sídlem v Karlových Varech*
- *Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje se sídlem v Ústí nad Labem*
- *Krajské ředitelství policie Libereckého kraje se sídlem v Liberci*
- *Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje se sídlem v Hradci Králové*
- *Krajské ředitelství policie Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích*
- *Krajské ředitelství policie kraje Vysočina se sídlem v Jihlavě*
- *Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje se sídlem v Brně*
- *Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci*
- *Krajské ředitelství policie Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně*
- *Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě³⁰*

---

²⁹ Policie ČR (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [<http://www.gotisek.estranky.cz/clanky/policie-cr-a-mp/policie-ceske-republiky>]

³⁰ Policie ČR (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [<http://www.gotisek.estranky.cz/clanky/policie-cr-a-mp/policie-ceske-republiky>]

2. Základní pojmy – etika, morálka, profesní etika, policejní etika

Na začátku si vysvětlíme základní pojmy. Co je to etika, morálka, profesní etika a jako poslední pojem bude policejní etika.

2.1 Etika

Co si pod pojmem etika představit? Etika vznikla v antickém Řecku, nejprve jako součást filozofie. Pojem pochází z řeckého slova *éthos* = zvyk, obyčej, teorie morálky. Etika se zabývá otázkou dobra a zla, mravní odpovědnosti, smyslu lidského života, mravními normami a hodnotami.³¹

Jankovský definuje etiku takto: *Z etymologického hlediska je patrné, že pojem etika má svůj původ v řeckém slově „ethos“, což v češtině znamená „zvyk, mrav, obyčej“, popřípadě i „zvláštnost“. Z toho lze vyvodit, že se jedná o nauku zabývající se správným (obvyklým) jednáním v lidském společenství. V původním slova smyslu totiž ethos znamená stáj a ve vztahu k člověku pak společné místo (na bydlení) dané určitým společenstvím nebo původem, kde se ve vzájemných vztazích vytvářely společné obyčeje, mravy závazné nejen pro celek, ale i pro jednotlivce.“³²*

2.2 Morálka

Morálku každé společnosti tvoří morální normy (souhrn mravních zásad společnosti) a morální vztahy. Podle publikace Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky, disciplína zabývající se tím, co je dobré a špatné, morálními povinnostmi a závazky:

- *soubor morálních zásad a hodnot,*
- *zásady jednání jednotlivce nebo (profesní) skupiny,*

---

³¹ EMMERET, F., a kol., *Odmaturuj ze ZSV*, Brno: Didaktis, 2004, str. 194

³² JANKOVSKÝ, J., *Etika pro pomáhající profese*, Praha: Triton, 2003, str. 21

- *studium obecné povahy morálky a konkrétních morálních postojů,*
- *pravidla či standardy, kterými se řídí jednání členů určité profese,*
- *morální kvalita určitého jednání; vlastnost³³*

Pod pojmem morálka se rozumí určitý: „*společenský jev*“, *přesněji...oblast lidské skutečnosti vymezení protikladnosti dobra a zla a s nimi spojenými normami se chování člověka v obklopujícím světě, ve společnosti ve vztahu k jiným lidem či k sobě.*“³⁴

2.3 Profesní etika

Každá profese má svou vlastní etiku. Pokud má být člověk dobře připravený na výkon povolání, tak mu nestačí jen být dobře vzdělaný, ale záleží také na tom zda, dotyčný člověk nebo skupina hledí na společenské zájmy, dobrou pověst. Proto je tu profesní etika. Za jako první profesní etiku se dá považovat Hippokratova přísaha. Dalším příkladem jsou např. středověké cechy. Jejich existence si vyžadovala přesné dodržování profesních etik daných cechů (řemesel, povolání). Pokud jednotlivec tyto pravidla nedodržel, tak potom poškodil dobré jméno celého řemesla, což vedlo odnětí práv, a potom i k úplné likvidaci.³⁵

V moderní době, kdy společnost přešla na strojovou výrobu, se z lidí stali pouze zaměstnanci továrny, kteří zde pracovali jenom za účelem zisku a profesní etika tak byla potlačena. Až v polovině 20. stol. se opět společnost vrací k profesním etikám, protože to vyžaduje vývoj v podnikatelské etice, která spojuje, etiku a ekonomickou racionalitu.³⁶

Co se tedy rozumí pod pojmem profesní etika? “*Pod tímto pojmem se rozumí jedna ze součástí aplikované etiky, která reflektuje etické aspekty pohledů a problémů vznikajících v rámci určitých povolání. Profesní etika se věnuje etickým normám a hodnotám a taktéž povinnosti jejich dodržování v konkrétní profesi. To*

---

³³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex PČR*, Praha: Střední policejní škola MV v Praze, 2003. str. 4

³⁴ JANOTOVÁ, H., a kol., *Profesní etika*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. str. 13

³⁵ JANOTOVÁ, H., a kol., *Profesní etika*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. str. 16

³⁶ tamtéž

znamená, že profesní etiky spadají do skupiny deontologických etik (jsou etikami povinností). Ve vztahu k představitelům profese jde o formu kolektivní etiky, kterou by měly v praxi uplatňovat konkrétní subjekt.³⁷

2. 4 Policejní etika

Policejní etika patří mezi profesní etiky, jejichž posláním je formulovat hodnoty, principy a normy, žádoucí v té či oné profesi. Podle Siegfrieda Frankeho má policejní etika přispívat k formování a upevňování určitých hodnotových postojů. Policista v demokratickém státě by dle jeho názoru měl:

- mít kladný vztah k občanům a snažit se jim porozumět,
- uznat osobní mravní odpovědnost vůči občanům,
- všestranně respektovat občany a chovat se k nim s vážností a úctou,
- pochopit složitý vztah mezi autoritou a poslušností, svědomím a odpovědností, tolerancí a přesvědčením,
- být informován o závažných sociálních problémech,
- být informován o možných individuálních problémech policejní profese.³⁸

2. 5 Prameny policejní etiky

Mezi prameny policejní etiky a ochrany základních lidských práv:

1. ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů³⁹
2. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech⁴⁰
3. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů 3, 5 a 8

---

³⁷ JANOTOVÁ, H. a kol., *Profesní etika*, Praha: Eurolex Bohemia, 2005. str. 15-17

³⁸ HERZOGOVÁ, Z. *Policejní etika v dokumentech*, Praha: PAČR, 2000, str. 5

³⁹ Ústavní zákon č. 2. 1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [http://www.nemocnice.cz/content/view/full/346/].

⁴⁰ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (online), (27. 4. 2011). Dostupný na [http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf]

4. Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání⁴¹
5. Deklarace o policii⁴²
6. Kodex chování osob odpovědných za provádění zákonů
7. Etický kodex policisty, vypracovaný výkonným výborem International Association of Chiefs of Police na 96. konferenci 17. října 1989 (USA, Louisville)
8. Evropský kodex policejní etiky – doporučení (2001) 10 přijaté Výborem ministrů Rady Evropy 19. září 2001
9. Etický kodex Policie České republiky

---

⁴¹ BÍLEK, P., *Policie a lidská práva*. Praha: Themis, 2000. str. 33

⁴² tamtéž

3. Četnictvo

3.1 Vznik a vývoj československého četnictva

Četnictvo bylo vojensky organizovaným strážním sborem, podléhajícím vojenským trestním zákonům a soudům.

Československé četnictvo se jako první postavilo do služeb nového státu. Četnictvo nacházející se v českých zemích bylo podřízeno NV. Všem složkám byl rozeslán přípis tehdejšího zemského velitele. Nadále však zůstával v platnosti zákon č. 1/1895 ř., podle kterého četnictvo podléhalo ministerstvu pro zemskou obranu. Nadále zůstával v platnosti zákon č. 1/1895 ř. z. z 25. 12. 1894, podle kterého podléhalo četnictvo ministerstvu pro zemskou obranu.

Ke dni 27. 11. 1918 bylo četnictvo zařazeno podle resortu MV, ale MNO s tímto krokem nesouhlasilo a v roce 1919 podniklo kroky k navrácení četnictva do svého resortu, tento krok měl podporu i u generálního velitele četnictva. Tento krok však ztroskotal, protože MV s tímto krokem nesouhlasilo. Proto tedy četnictvo zůstalo pod MV a MNO mohlo pouze zasahovat do záležitostí výzbroje.

Nadále, ale zůstával rozpor mezi pojetím četnictva, respektive jeho vztahu k armádě či o jeho pojetí jako složky vojenského charakteru.⁴³

3.2 Organizace

Organizační struktura vycházela z rakouského systému, který byl poté doplněn. Konečnou podobu nabyla až po vydání zákona o četnictvu v roce 1920. V čele stál generální velitel četnictva s řídicími orgány na MV. Struktura četnictva byla přizpůsobena civilní územní organizaci. Nejvyšší postavení měla zemská velitelství. V rámci země působila oddělení a jim podřízená okresní velitelství, pod které spadaly jednotlivé stanice. K provádění vojenské a hospodářsko-administrativní správy četnictva bylo zřízeno 13. odd. MV. V roce 1937 došlo reorganizaci MV a

---

⁴³ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Themis, 1999. str. 51-52

náležitosti četnictva poté spravovalo 12. odd. MV. Oddělení řízené přednostou zahrnovalo vojenskou skupinu, hospodářskou skupinu, justičního a zdravotního referenta a zástupce MNO u MV. Oddělení řídilo právně politické, hospodářsko-administrativní a osobní záležitosti četnictva, zpracovávalo nařízení a instrukce. Dále rozhodovalo o výcviku, výzbroji a výstroji četnictva.⁴⁴

Generální velitel stál v čele čs. četnictva. Tato funkce byla zřízena v roce 1918, byl jmenován prezidentem republiky z řad četnických důstojníků správních. Byl odpovědný MV za udržení kázně a vojenského pořádku. Řídil také výcvik důstojníků, prováděl kontrolu výkonu služby zemských četnických velitelů, navrhoval povýšení nebo uděloval povolení ke sňatku pro důstojníky, atd. Generálnímu veliteli byla podřízena zemská četnická velitelství, kde po dohodě s přednosty zemské politické správy nebo na základě jejich podnětu navrhoval k pochvale zasloužilé zemské četnické velitele. Potom také vykonával občasné inspekce (“přehlídky“) zemských četnických velitelství. Bylo mu to ukládáno přímo instrukcí: „*se přesvědčiti při těchto přehlídkách, konají-li četnické stanice službu za účelem udržení veřejné bezpečnosti podle předpisu a je-li mladý četník pro svoji službu trpělivě a pilně vzděláván, nepoužívá-li se četníků, kteří mají konati službu na stanici, svémocně k vyučování ostatních, k písemným a jiným správním službám a neužívá-li se při jejich výcviku nebo při přehlídkách stanic výstředních opatření*“.⁴⁵

Zemská četnická velitelství (dále jen ZČV) bylo vytvořena v sídle každé nejvyšší politické správní oblasti. Jednalo se o vojensky, administrativně a hospodářsky samostatné útvary, podřízené MV. Sídla byla v Praze, Brně, Opava, Bratislava, Užhorod. V čele stál zemský četnický velitel, který řídil vojenské, hospodářské a správní záležitosti, pečoval o vzdělání četníků ve školách i na stanicích, aj. U každého ZČV byla zřizována doplňovací oddělení, jejich posláním bylo provádění teoretického výcviku četníků na zkoušku pro výkon četnické služby a dále také četnických strážmistrů na vrchní strážmistry.

---

⁴⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Themis, 1999. str. 52-53

⁴⁵ tamtéž

Obvody ZČV se dělily na četnická oddělení. V čele oddělení stál správní četnický důstojník, pokud nebyl ustanoven, plnil jeho úkoly okresní četnický velitel. Povinností velitele bylo vykonávat vojenský dohled a udržovat kázeň, vojensky vzdělávat a cvičit v praktické bezpečnostní službě podřízené velitele stanic a četníky.

Území četnického oddělení zahrnovalo několik okresních velitelství. V čele stál výkonný četnický důstojník nebo vrchní strážmistr. Řídil a kontroloval veškerou konanou službu, spolupracoval s příslušným okresním hejtmanem při řešení bezpečnostní situace, vykonával kontroly svěřených stanic.⁴⁶

K výkonným orgánům četnictva patří četnické stanice. Obvody jednotlivých četnických stanic tvořili území okresního četnického velitelství. Většina četnických stanic zde byla už za období monarchie, a po jejím skončení byla převedena i se stávajícím obsazením. Četnické stanice byly nejnižším článkem v organizaci četnictva. V čele stanice stál velitel stanice. Velitel stanice řídil chod, vyučoval podřízené četníky, kontroloval jejich činnost.⁴⁷

Dále sem patřila expozitura, ústřední četnické pátrací oddělení, četnické pátrací stanice, četnické pohraniční kontrolní stanice, četnická eskortní stanice, stanice se služebními psy, pohotovostní oddíly, silniční kontrolní stanice, okresní četnické stanice a četnické letecké hlídky.⁴⁸

3.3 Četnické školy

Četnické školy a systém vzdělávání byl dobře propracovanou strukturou. Existoval propracovaný systém četnických škol.

Výcvik a vyučování četnictva probíhal v četnických školách, zvláštních odborných kurzech a na četnických stanicích. Četnické školy byly zřizovány u doplňovacích oddělení ZČV. Patřilo k nim:⁴⁹

---

⁴⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Themis, 1999. str. 54-58

⁴⁷ tamtéž

⁴⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Themis, 1999. str. 54-58

⁴⁹ tamtéž

- *Škola četníků na zkoušku*
- *Škola pro výcvik velitelů stanic*
- *Škola pro výcvik výkonných důstojníků*

3. 3. 1 Organizace a hlavní zásady četnických škol

Rozlišuje se výcvik odborný a vojenský. Pro odborný výcvik sloužila školní instrukce, která stanovila rozsah, vojenský výcvik se potom řídil vojenskými předpisy, které platili pro pěchotu. Vzdělávání a výcvik prováděli řídicí pracovníci jednotlivých organizačních článků četnictva. Velitelé stanic měli povinnost vyučovat podřízené četníky a dohlížet na to, aby si četníci co nejdříve osvojili předpisy související se službou. Okresní četniční velitelé dbali na provádění odborného a vojenského výcviku podřízeného mužstva při každé příležitosti. Velitel oddělení měl povinnost vojensky vzdělávat veřejnou bezpečnostní službu ve formě pokračovacího výcviku a opakovacího vyučování, velitele stanic poučoval o tom, jak by měli vyučovat a také zjišťoval, jestli se vyučuje podle předpisů a či také mají četníci zájem na dalším vzdělávání. Nově přijaté četníky, četníky na stanicích a žáky hodnostních škol řídil ve vyučování zemský četnický velitel.

Velitelem četnických škol byl velitel doplňovacího oddělení, měl přidělený potřebný počet důstojníků nebo i civilní dobrovolníky jako učitele v případě potřeby. Učitelství musel vynikat nejen odbornými, všeobecnými a pedagogickými vědomostmi a zkušenostmi, ale i po stránce mravní, aby byl vzorem svěřenému četnictvu. Školní rok začínal 1. září a trval 10 měsíců. Ostatní měsíce sloužily učitelům jako příprava na další školní rok a dovolená. Předměty byly rozděleny na předměty všeobecného vzdělávání a předměty odborné. Součástí výuky byly také zkoušky, ty se dělily na *přijímací, informativní, klasifikační a závěrečné*. Učitelé měli stanovené vychovatelské a vyučovací zásady.⁵⁰

3. 3. 2 Školy četníků na zkoušku

---

⁵⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 70

Hlavním úkolem školy bylo dát nově příchozím četníkům spolehlivý základ pro jejich další systematický výcvik a pro praktické upotřebení ve výkonné službě. Škola četníků na zkoušku trvala 8 měsíců.⁵¹

Předměty vyučované ve škole četníků

Předměty všeobecného vzdělávání

- ❖ Služební jazyk
- ❖ Jazyk menšinový
- ❖ Počty a zemědělství
- ❖ Dějepis
- ❖ Zeměpis
- ❖ Přírodopis
- ❖ Zdravověda

Odborné předměty

- ❖ Zákon o četnictvu ze dne 14. dubna 1920 čís. 299 Sb. z. a n. (celý), dále pak organizační ustanovení pro četnictvo (v rozsahu potřebném pro podřízeného četníka)
- ❖ Kasární předpis
- ❖ Ústavní a správní právo
- ❖ Obecní trestní zákon
- ❖ Trestní řád
- ❖ Vojenský trestní zákon a vojenský trestní řád
- ❖ Pátrací a daktyloskopická služba
- ❖ Služební řád branné moci republiky Československé I. Díl v rozsahu potřebném pro podřízeného četníka
- ❖ Nauka o zbraních a střelivu⁵²

---

⁵¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II.* Praha: Policie History, 1999. str. 71

⁵² PEŠEK, J. *Nástin struktury vzdělávání, výhov y výcviku četnictva a policejních sborů stráže bezpečnosti v letech 1918-1939.* Praha: Ministerstvo vnitra, 1996. str. 87

Týdenní rozvrh byl schvalován zemským četnickým velitelem. Každý učitel sestavoval pro svůj předmět vyučovací program a předkládal ho k přezkoumání veliteli doplňovacího oddělení.⁵³

3. 3. 3 Škola pro výcvik velitelů stanic

Účelem této školy bylo prohloubit a rozšířit všeobecné a odborné vzdělání definitivních četníků a vštípit jim vychovatelské a vyučovací zásady tak, aby nabyli plné způsobilosti k funkci velitele četnické stanice. Do této školy mohli být přijati jen ti, kteří s úspěchem vykonali přijímací zkoušku (písemná a ústní) a absolvovali určitou délku četnické služební doby. Délku této doby stanovovalo zemské četnické velitelství operativně s ohledem na potřebu velitelů stanic a poměry svých stavů. U četníků, kteří se prokázali vzděláním nabytým ve střední škole, mohla být daná doba zkrácena až o dva roky. Hranice četnické služební doby však nesměla být nikdy nižší nežli 4 roky.⁵⁴

Obsahem vyučování, které trvalo 10 měsíců, byly téměř stejné vyučovací předměty (všeobecného vzdělávání a odborné) s tím, že obsah byl náročnější a byl směřován k přípravě na funkci velitele četnické stanice. Navíc byla probírána četnická služební instrukce, Polní četnická služba, Předpis o vojenských asistencích, Hospodářské předpisy pro četnictvo, Jednací řád, Nauka o terénu, mobilizační předpisy a branná služba.⁵⁵

3. 3. 4 Škola pro výcvik výkonných důstojníků

Účelem školy bylo, dát kvalifikovaným vrchním strážmistřům vzdělání úměrné důstojnické hodnosti a funkci okresního četnického velitele.⁵⁶

---

⁵³ PEŠEK, J. *Nástin struktury vzdělávání, výhov y výcviku četnictva a policejních sborů stráže bezpečnosti v letech 1918-1939*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1996. str. 87

⁵⁴ MACEK, P. *Systém vzdělávání četníků v období 1. republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Policejní akademií ČR, 2006, s. 85-91

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ PEŠEK, J. *Nástin struktury vzdělávání, výhov y výcviku četnictva a policejních sborů stráže bezpečnosti v letech 1918-1939*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1996. str. 88

Žádosti o přijetí do této školy mohli přednést pouze vrchní strážmistři ve výkoné službě s nejméně 15letou četnickou služební dobou, kteří:

1. absolvovali školu pro výcvik velitelů stanic s nejméně velmi dobrým prospěchem,
2. měli velmi dobrou kvalifikaci, alespoň za poslední 3 roky,
3. odbyli nejméně dvouletou, plně uspokojivou službu jako definitivní velitelé četnických stanic, zpravidla v místě okresního četnického velitelství,
4. měli dokonalou znalost služebního jazyka a byli znalí, alespoň jednoho menšinového jazyka v míře potřebné pro službu⁵⁷

V předmětech všeobecného vzdělávání se vyučovala literatura – zvláště ta nejnovější, přírodopis – o fyzikálních a lučebních objevech, jejichž znalost byla zapotřebí v kriminalistice, a zdravotní věda. Odborné předměty byly stejné jako ve škole pro výcvik velitelů stanic, rozšířené o vychovatelství a vyučovatelské. Zkouška probíhala před komisí a byla pouze ústní.⁵⁸

3. 3. 5 Pokračovací výcvik

Absolvování škol u doplňovacího oddělení neznamenal ukončení teoretického výcviku absolventů. Ke stálému prohlubování odborných vědomostí již nabytých a k osvojování znalosti nově vydaných předpisů sloužil pokračující teoretický výcvik. Ten probíhal na stanicích a podle rozvrhu, Rozvrh vydával zemský četnický velitel. Vyučování řídil velitel stanice, někdy si četníci studovali sami. Doba vyučování byla stanovena denním řádem. Nad pokračovacím výcvikem dohlíželi okresní a vyšší četničtí velitelé. Pokud bylo potřeba četníky vycvičit v jiných odvětvích, jako např. zpravodajská služba, polní služba, služba v horách, jim byly zřízeny zvláštní kurzy, podle zvláštního předpisu.⁵⁹

---

⁵⁷ tamtéž

⁵⁸ MACEK, P. *Systém vzdělávání četníků v období 1. republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Policejní akademií ČR, 2006, s. 87,

⁵⁹ PEŠEK, J. *Nástin struktury vzdělávání, výhov y výcviku četnictva a policejních sborů stráže bezpečnosti v letech 1918-1939*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1996. str. 89

Vzdělávání četníků nebylo jen pomocí škol, ale byl to celoživotní proces, na kterém se aktivně podílel každý četník. Ve služební instrukci bylo stanoveno, že se četník musel snažit, aby o svém obvodu získal co největší informace, musel znát všechny nařízení a zákony.⁶⁰

---

⁶⁰ tamtéž

4. Služební instrukce

Pro československé četnictvo nebyl vydán etický kodex jako pro dnešní policisty. O tom jak se mají četníci chovat, pojednává Zákon o četnictvu a Služební instrukce pro četnictvo ve své hlavě II a přesněji v §8 - § 24. Nové služební instrukce a organizační předpisy nebyly nejdříve vydány. V roce 1923 bylo provedeno několik úprav. Ke změně došlo v organizačních předpisech pro četnictvo, byla rozšířena platnost bývalé rakouské instrukce na celou Československou republiku a byla změněna služební instrukce.

Služební instrukce upravovala 5 samostatných okruhů problémů. Problémy se týkaly postavení a činnosti četnictva:

Hlava I. charakterizovala obecné poslání četnictva, stanovila jeho podřízenost a vztahy k jiným orgánům a pravidla vzájemného styku při výkonu služby. Taky v ní byla obsažena povinnost příslušníků četnictva, kteří vstupovali do sboru, vykonat služební četnickou přísahu (viz příloha č.)

Hlava II. pojednávala o všeobecném chování četníků a o jejich nutných vědomostech, které potřebovali k praktickému výkonu služby.

Hlava III. se zabývala problematikou četnické služby, která byla rozdělena na službu obyčejnou a službu zvláštní.

Hlava IV. tato hlava zahrnovala zvláštní předpisy o postupu četnictva a upravovala podrobným způsobem zakročování četnictva včetně zatčení a předvedení, provádění domovních prohlídek, prohlídky obviněného, apod.,

Hlava V. v této hlavě se nacházeli zvláštní předpisy pro vojenské představené četnictva (velitele stanic, okresní četnické velitele, velitele oddělení, zemské četnické velitele a generálního velitele četnictva.⁶¹

---

⁶¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny Policie a četnictva II*. Praha: Policie History, 1999. str. 75

4. 1 Všeobecné chování četníků a jejich nutné vědomosti

Podle paragrafu § 8:

(1) Četníci mají se chovati vážně, slušně a zdvořile. Každým přehmatem, hrubostí a surovostí slovem i činem při služebních výkonech podceňuje jednotlivce i celý sbor a ztěžuje každé zakročení.

(2) Četnictvo má býti žárlivo na svou dobrou pověst a vzájemně na se dozor míti. Tím možno necnosti a zlozvyky již v zárodku potlačiti.

Podle výnosu ministerstva vnitra č. 5582/1919/13 z 21. února 1919 je četníkům dovoleno nosit mimo službu normální (*občanský*) oděv. Podle § 10 je četníkům zakázáno při vstupu do úředních místností nebo soukromých bytů při výkonu služby kouřit, vodit s sebou psi či nepřírozeně nebo afektivně se pohybovat. Četník by se měl také vyvarovat různým poznámkám, které by mohly v kolektivu vyvolat posměch. Četníkům je také přísně zakázán vstup v době služby do hostince, krče a kaváren. Ovšem musí-li četník vstoupit do hostince, tak při příchodu na stanici se musí hlásit svému nadřízenému. I když nebude ve službě, tak by četník neměl navštěvovat krčmy se špatnou pověstí. Dále v § 12 je četníkům zakázán jakýkoli důvěrný styk s osobami špatné pověstí, a nezáleží na tom jestli jeto muž nebo žena.⁶²

§ 13 říká, že: *Ačkoliv se předpokládá, že četník se nikdy opilství neoddá, přece se před tímto zlem vzhledem ku následkům důrazně varuje. Nemírné požívání lihových nápojů, hra o peníze, potulování a dělání dluhů jsou vady, které četník míti nesmí a proto se od těchto nejpřísnějším způsobem varovati musí“* Pokud už se četník dostane do této situace, tak je povinností jeho kamarádů, aby se o něj postarali a odvedli ho z očí veřejnosti a jejich povinností je také tento přečin nahlásit na služebně.⁶³

Pokud je četník požádán o pomoc nebo nějakou radu je povinen s vojenskou slušností odpovědět, pokud to nejde, musí se omluvit. Ve službě četník vždy používá

---

⁶² *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo.* Kroměříž: Gusek, 1920. str. 14- 15

⁶³ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo.* Kroměříž: Gusek, 1920. str. 16

vykání. Chování četníka se řídí vojenskými předpisy (při osobním hlášení představeným a vyšších sboru i u osob patřících k vojsku a námořnictvu). Když četník přijde do budovy služebního úřadu má se představit a pokud obdrží nějaké nařízení má ho přijmout.⁶⁴ Hlavní ctností četníka je nepodplatitelnost a pravdivost. Což znamená, že četník se nedá penězi nebo jinými dary podplatit.⁶⁵ „*Zvláště jest přísně zakázáno od některé strany ze služební příčiny dar, odměnu nebo volnou pitku přijati.*“⁶⁶ Četník nesmí bez povolení překročit státní hranice a nezáleží na tom jestli je nebo není ve službě.⁶⁷

Četník má také za povinnost udržet služební tajemství, nesmí nikomu vydávat písemné vysvědčení o předmětech, které souvisí se službou.⁶⁸ Četník si musí brzo osvojit znalost svého místa působení. Tím se rozumí, že četník by měl znát polohu a místa, kde se nacházejí větší továrny a jiné podniky, samoty a jiné předměty, jako pozemní a vodní dopravní prostředky, lesy, křoví. Musel znát také místa pobytu, nocleháren a skrýší různých nebezpečných osob.⁶⁹ Četník má mít přehled o tom, kolik je obyvatel v jeho dozorčím okrsku i v jednotlivých osadách, měl by znát i jejich národnost, náboženství, zaměstnání, způsob života, vlastnosti, zvyky, apod. V §23: „*Zvláště musí četník znáti ty osoby, které svým úřadem s četnictvem do styku přicházejí, aneb které u obyvatelstva zvláštní vážnosti a velikého vlivu požívají, pak osoby, které s obyvatelstvem mnoho obcují a proto o rozličných věcech bližších zpráv podati mohou, konečně jest velmi důležité míti podrobnou znalost všech nebezpečných osob a s kým udržují styky.*“⁷⁰ V neposlední řadě musí četník dobře znát zákony a výnosy související s jeho službou, aby věděl, jaké činy jsou uznány jako trestný čin.⁷¹

---

⁶⁴ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo*. Kroměříž: Gusek, 1920. str. 18

⁶⁵ tamtéž. str. 16-17

⁶⁶ tamtéž., § 17, str. 17

⁶⁷ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo*. Kroměříž: Gusek, 1920. §22, str. 18

⁶⁸ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo*. Kroměříž: Gusek, 1920. § 18 a 19, str. 17

⁶⁹ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo*. Kroměříž: Gusek, 1920. str. 18

⁷⁰ tamtéž

⁷¹ *Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo*. Kroměříž: Gusek, 1920. , § 24, str. 19

5. Etika Policie ČR

5.1 Etika

Pojem etiky jsme si vysvětlili v základních pojmech, dále je rozvádíme jen pro funkci policisty v demokratickém státě.

Funkce prosazování zákona je veřejná služba ustanovená zákonem. Prosazování zákona není jen povolání, jde spíše o to, aby policista věděl jak chovat v dané situaci, jak správně řešit nastalé problémy a samozřejmě, aby znal zákon. Činnost policisty se musí vykonávat v naprostém dodržování zákona a správného přiměřeného využívání pravomocí, které má svěřené. Efektivní a správný výkon funkce orgánů činných v trestním řízení závisí na tom, jak kvalitní a schopný je jejich každý jednotlivý příslušník.⁷²

5.1.1 Profesionální, osobní a skupinová etika

Osobní etika je etika jednotlivce, to jaké zastává morální postoje, jaké jsou jeho hodnoty a přesvědčení. Osobní etika je ovlivňována mnoha vlivy, jako je např. rodina, výchova vzdělání apod. Pro policistu je zpočátku rozhodující právě tato etika, rozhoduje o tom, jak bude vypadat akce, kterou policista v dané situaci podnikne. Ovšem prosazování zákona probíhá skupinově, tzv. postoj „my“ versus „oni“. A tento postoj vyvolává tlak hlavně na nováčky, aby se skupině podřídili. Ten je tedy nucen se rozhodnout, zda se podřídí skupině nebo ne.⁷³

5.1.2 Profesionální tlaky

Ve světě je policie podrobena profesionálním tlakům. Člověk „profesionál“ byl měl splňovat dohodnuté úrovně, které jsou stejné pro všechny profesionály. Důležitý faktor pro dosažení vysoké úrovně shody s principy lidských práv je proto řízení chování jednotlivých policistů. Tato shoda však může být ovlivněna policejní organizací, a musíme vzít v úvahu také mocenskou povahu policejní praxe. Policejní

---

⁷² DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 4

⁷³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 5

organizace představují disciplinovanou hierarchii, která zodpovědná za dodržování zákonů, předpisů a sociální kontrolu ve společenské sféře. Např. je na policisty vyvíjen tlak při řešení mediálně známé vraždy, nebo aby dokázali identifikovat a pronásledovat teroristy. To vše může mít vliv na chování policistů, zkreslují myšlenku profesionality. Policisté se teprve zkušenostmi a tréninkem učí být nestranní.⁷⁴

Reakcí na špatné chování nebo jednání je sankce nebo progresivní zpřísnění. Někdy je takovéto zpřísnění postupů efektivní, ale ne ve všech případech to jde. Musíme brát v potaz, že někdy nejde jen o selhání snahy podrobit se předpisům. Existují případy, kdy se policista řídí předpisy, ale jeho vnitřní přesvědčení nebo přání je jiné. Postoje policistů jsou ovlivněny řadou dilemat a konfliktů ne jen ve vztahu ke kolegům, ale i k přátelům a rodině. Za problém často považují to, že jejich profese jim přikazuje jednat způsobem, se kterým vnitřně nesouhlasí.⁷⁵

5. 1. 3 Program profesního rozvoje

V tomto programu je hlavním problémem policejní etika a její shoda s principy lidských práv. Jde o složitou koncepční, psychologickou a sociologickou průpravu. Při profesním výcviku by si měli policisté vytvořit fond profesních strategií. Při použití vhodného programu, dokáže policista najít cestu jak se vyrovnat s etickými problémy v jejich profesionální činnosti. Na počátku by se policisté měli dozvědět o hodnotových konfliktech a rozdílech v hodnotových systémech. Mnoho problémů v policejní praxi se týká hlavně konfliktů mezi hodnotami. Profesní výcvik musí policistům poskytnout obecné strategie, ze kterých mohou čerpat při řešení obtížných situací. Změny v chování představují dlouhotrvající proces, kde policista musí pochopit kulturu policejní praxe. Tento přístup není dokonalý, nedokáže odstranit úplně hodnotové konflikty, ale pomůže policistům předejít horším následkům.⁷⁶

---

⁷⁴ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 5-6

⁷⁵ tamtéž

⁷⁶ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 6-7

5. 2 Etický kodex

V posledních letech dochází k rozmachu vývoje etických kodexů. Etické kodexy lze dělit na profesní, institucionální a firemní. Profesní kodexy obsahují obecné normy závazné pro celou profesi, tak podnikové kodexy obsahují specifické zaměření určitého podniku. A. Remišová vyděluje následující příčiny rozvoje profesních etik a s ním spojený nárůst etických kodexů: *Vědeckotechnický pokrok a s ním spjatý rozvoj techniky vede ke vzniku stále nových povolání, nové diferenciaci a specializaci oblastí společenské dělby práce.*⁷⁷ Charakteristickým rysem moderní společnosti je pluralismus, individualizace a etický relativismus a subjektivismus. *Existuje pluralita názorů, přesvědčení, náboženství, kultur se na individuální úrovni projevuje jako individualizace a činí z individua „konečný zdroj hodnot“. Soukromý život se řídí právem žít podle vlastních představ, právem na svobodnou volbu i v oblasti morálky. V osobním životě tedy dominuje etický relativismus a subjektivismus, ohraničený pouze požadavkem respektovat a akceptovat.*⁷⁸

5. 2. 1 Význam etického kodexu

Herzogová se ve své knize *Policejní etika* zmiňuje o tom, že *„při formulování etických kodexů a profesních etik se často setkáváme s námitkou, poukazující na charakter mravní skutečnosti naší současné společnosti, která je charakterizována spíše absencí pozitivních morálních hodnot a často i elementárních pravidel slušnosti“.*⁷⁹

Proč tedy má smysl vytvářet etické kodexy a profesní etiky, když žijeme ve světě plné arogance, egoismu, bezohlednosti apod. Na tyto otázky se pokouší odpovědět J. Kánský v publikaci *Etické kodexy podniků*. Za prvé mohou etické kodexy napomoci vytvořit, udržet a šířit žádoucí morální vztahy v určitých institucích a podnicích, pokud jsou ovšem splněny některé důležité předpoklady, k nimž patří hlavně odborně a morálně kvalitní management. V tomto případě je tedy kodex jedním z pozitivních faktorů, který jasně a srozumitelně poskytuje základní orientaci ve

---

⁷⁷ REMIŠOVÁ, A. *Profesní etické kodexy*. Filozofa, roč. 55, 2000, 4. 3, str. 218

⁷⁸ tamtéž

⁷⁹ HERZOGOVÁ, Z., *Policejní etika*, Praha: Zuzana Herzogová, 2003, str. 67

specifických problémech dané instituce, pomáhá utvářet solidaritu zaměstnanců s institucí a mezi sebou navzájem. Za druhé etický kodex působí i navenek a to v různých oblastech, ať se bavíme o lékařích, podnikatelích či policistech. Např. dnešní vztah veřejnosti k policii je nedůvěřivý a skeptický, a sama existence etického kodexu a jeho veřejná prezentace hrají pozitivní roli ve formování prestiže instituce. Etický kodex se tedy stává součástí vztahů s veřejností.⁸⁰

5. 2. 2 Funkce a obsah etického kodexu

Etický kodex vystihuje specifické postavení profesní skupiny, působí jako regulátor chování příslušníků dané profese, reprezentuje skupinové, kolektivní etické normy a principy, tyto normy a principy by měly usměrňovat činnost členů skupiny. Jednotlivec se potom nachází nejen pod vlivem vlastního morálního přesvědčení, ale i pod vlivem skupinových pravidel, která dodržuje v očekávání veřejnosti od dané profesní skupiny. Profesní etický kodex obsahuje všeobecné princip, představuje etický rámec pro určitou profesi a není jeho posláním popisovat všechny eticky relevantní situace, do nichž se vykonavatel dané profese může setkat. Kodex pomáhá řešit konfliktní situace.⁸¹

Kodexy obecně vyjadřují morální požadavky, které jsou přísnější než požadavky kladené na normálního občana. Např. pro občana platí pravidlo že: „Co není zákonem zakázáno, je dovoleno.“. Ovšem existují profese, kde jsou kladeny vyšší nároky než jenom dodržování zákona. Kodex by měl tedy ochraňovat veřejné zájmy a zájmy sloužící profesi jako celku, měl by být specifický a adresný, kontrolovatelný a kontrolovaný.⁸²

5. 2. 3 Evropský kodex policejní etiky

Evropský kodex policejní etiky byl přijat výborem ministrů 19. září 2001. *Tento kodex je určený pro práci v tradičních policejních sborech nebo službách, které jsou zřízeny nebo kontrolovány veřejnými orgány, jejichž hlavním cílem je podpora*

---

⁸⁰ KÁNSKÝ, J. *Etické kodexy podniků*. Filozofia, roč. 54, 1999, č. 1, str. 14-22

⁸¹ HERZOGOVÁ, Z., *Policejní etika*, Praha: Zuzana Herzogová, 2003, str. 69

⁸² HERZOGOVÁ, Z., *Policejní etika*, Praha: Zuzana Herzogová, 2003, str. 69

dodržování zákona a pořádku v občanské společnosti a v těch složkách, které zplnomocňuje pro tyto účely používat sílu anebo je vybavuje zvláštními oprávněními. Je to doporučení vládám členských států řídit se ve svém zákonodárství, praxi a při tvorbě etických kodexů chování policie zásadami, které jsou vyjádřeny právě v tomto Evropském kodexu policejní etiky, aby tak dosáhly jejich progresivní implementace a co největšího rozšíření.⁸³

Evropský kodex je rozdělen na několik článků.

I. Cíle policie. V tomto článku se uvádějí nejdůležitější cíle policejní činnosti v demokratické zemi.

II. Právní základ policie v právním státě V tomto článku je zakotven právní základ policie jako instituce a celé její působnosti v právním státě. Zdůrazňuje, že policie jako instituce je veřejný orgán.

III. Policie a systém trestního soudnictví. *„Je nevyhnutelné stanovit jasný rozdíl mezi úlohou policie a prokuratury, soudnictví a vězenství, policie nemá mít žádné pravomoci kontrolovat tyto orgány“.*

IV. Organizační struktura policie. V tomto článku se uvádí klíčová zásada identity policie v demokratické společnosti s vládou zákona.

V. Směrnice pro činnost policie. Tyto směrnice se týkají každodenní práce zásahových jednotek. Směrnice jsou v této části rozděleny na 2 části. Část první se zabývá všeobecnými zásadami činnosti policie a druhá část se věnuje zásadám, které jsou aplikovatelné ve specifických situacích, které jsou z etického hlediska a z hlediska ochrany lidských práv problematické.

VI. Zodpovědnost a kontrola policie. Tato část rozebírá, kdo a jak kontroluje činnost policie a zodpovědnosti policie ve vztahu k veřejnosti.

---

⁸³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 8

VII. Výzkum a mezinárodní spolupráce.⁸⁴

---

⁸⁴ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 21- 46

6. Etický kodex Policie ČR

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je

- a. chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- b. prosazovat zákonnost,
- c. chránit práva a svobody osob,
- d. preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- e. usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

2. Základními hodnotami Policie České republiky je

- a. profesionalita,
- b. nestrannost,
- c. odpovědnost,
- d. ohleduplnost,
- e. bezúhonnost.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a. prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- b. chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- c. uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- d. při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,

- e. používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- f. nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
- g. zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- h. zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- i. zásadně se vyhybat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je

- a. usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- b. dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- c. netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je:

- a. nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- b. chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.⁸⁵

6.1 Výklad etického kodexu

„Policisté si musí být plně vědomi morální odpovědnosti plynoucí z jejich postavení ve společnosti, jímž jsou pověřeny veřejností, a musí trvale usilovat o to, aby se řídili nejvyššími možnými standardy policejní práce tak, aby důvěra veřejnosti nebyla zklamána“⁸⁶

Postavení policisty ve společnosti je dáno zákonem. Sociální uznání a prestiž policejní profese je ovšem určována představou veřejnosti. Postavení veřejnosti k policii ukazuje jakou vážnost u ní policie má. Každý den, v nejrůznějších situacích se občané setkávají s policií. Občan má tedy právo od policisty očekávat nejen aktivní práci k zajištění bezpečnosti, ale i zdvořilého chování.⁸⁷

6. 1. 1 Základní povinnosti policisty

Policista vystupuje jako představitel výkonné moci. Je povinen svoji práci vykonávat v mezích zákona a v souladu s vyhlášenými mezinárodními normami. Práva a povinnosti policisty vyplývají z příslušných právních předpisů a zákonných ustanovení. Mezi základní úkoly policisty patří chránit právo, klid a pořádek ve společnosti, předcházet trestné činnosti, odhalovat trestné činy a potírat je, poskytovat veřejnosti pomoc i některé služby. Policista by měl své povinnosti vykonávat nestranně. Neměl by nikoho zvýhodňovat nebo dokonce poškozovat, bez ohledu na postavení, pohlaví, etnický původ, víru nebo politické přesvědčení. Neměl by také dopustit, aby výkon jeho práce byl ovlivněn osobními pocity (antipatie x sympatie). Zákon musí policista prosazovat přiměřenou formou a při plnění svých úkolů se musí snažit o maximální spolupráci s veřejností. Vystupování policisty musí být vždy takové, aby vzbuzovalo důvěru a úctu. K vážnosti policejní práce v očích

---

⁸⁵Etický kodex Policie ČR (online), (5. 3. 2011). Dostupné na[<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>]

⁸⁶DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 47

⁸⁷ tamtéž

veřejnosti přispívá také respektování základních pravidel zdvořilosti, slušnosti při vystupování a péče, kterou policista věnuje nejen sobě, ale i svému stejnokroji. Při výkonu služby policista používá rozvahu, úsudek a takt. Když spojíme takt, rozvahu a profesionální schopnosti, tak dojde, jak už bylo jednou řečeno k tomu, že vzrůstá důvěra občanů v policejní práci. Ani dobrá rada nebo pomoc není na škodu. Policista by měl také dobře znát sám sebe a ovládat své chování, protože v některé situace mohou mít emocionální dopad jak na policistu, tak i na ostatní osoby, v jiném případě se může objevit i agresivita. Veřejnost bez diskuze požaduje, aby policista byl bezúhonný, tzn., že se policista musí vyhnout každé činnosti, která by ho mohla kompromitovat a poškodit tak pohled na policii jako celek, nesmí přijímat žádné dary, pozornosti nebo sliby, které by mohly vyznít, tak že cílem je ovlivnit policistovu nestrannost. Korupce, dnes nejvíce zmiňované slovo. Policista musí rázně odmítnout jakýkoli pokus o korupci. „*Fakt, že policista přijme od občana dary nebo různé výhody výměnou za provedení jistých kroků v jeho prospěch, znamená závažné porušení povinnosti vystupovat čestně a nezištně*“.⁸⁸

6. 1. 2 Policista a pachatelé trestných činů

Cílem policie je odevzdat pachatele trestných činů spravedlnosti. Od drobných přestupků až po trestné činy, s tím vším se policista denně setkává, proto je vybaven významnými pravomocemi. Policista je povinen přijmout všechny oznámení nasvědčující spáchání trestného činu, pokud je sám svědkem, tak musí provést služební zákrok, zpracovat o tom dokumentaci a předat ji dalším orgánům činným v trestním řízení. Zjištěné důkazy často ovlivňují soudní rozhodnutí, proto je potřeba aby všechny důležité materiály a důkazy byly shromážděny legálním a zákonným způsobem. Pokud toto policista splní, potvrzuje obviněnému svoji nestrannost. Pachatel trestného činu má nárok na dodržování základních pravidel slušného chování. „*Přísnost nevyklučuje zdvořilost a zdrženlivost ve slovním projevu a v postojích*“. V situaci kdy je pachatel agresivní musí policista projevit své sebeovládání a najít cestu jak konflikt uklidnit.⁸⁹

---

⁸⁸ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 48-50

⁸⁹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 50-52

6. 1. 3 Ochrana zadržené osoby

Zadržaná osoba je zcela závislá na policistovi. Policista má práva stanovená zákonem o trestním řízení, ale má také povinnost chránit život a zdraví každé osoby omezené na osobní svobodě, i když si to nepřeje (např. když je potřeba zásahu lékaře, pokud je osoba zraněná nebo jeví známky nemoci). Má také právo na přiměřenou stravu, normální odpočinek, hygienu. Vzhledem k tomu, že je člověk omezen na osobní svobodě, nemá možnost se sám starat o svou bezpečnost, tato ochrana přechází na policistu, který jí především ochrání před pronásledováním na veřejnosti nebo před zvědavostí médií. Pokud je policista svědkem násilí, mučení nebo nelidského zacházení ne jen mezi spoluzadržnými osobami nebo příbuznými obětí nebo i kolegy je jeho povinností ochránit osoby a zabránit takovému zacházení. Policista je částečně i nositelem státní moci a je tedy za zákona oprávněn zasahovat do lidských práv a svobod, nemůže se však pokusit využít svých oprávnění ve svůj osobní prospěch. Výkon funkce policisty předpokládá, že on sám se nikdy nedopustí porušení zákona. Pokud tak učiní tak vyvolá negativní představu o policii a její práci.⁹⁰

6. 1. 4 Policista a využití přímého donucení

Policista přispívá k udržování veřejného pořádku, je tedy vybaven pravomocemi, které mu umožňují omezit výkon základních práv a svobod spoluobčanů. Použití těchto omezení je v demokratickém státě přesně vymezen. Autonomie a značná míra iniciativy, policistovi velí, aby neustále vyhledával přiměřené vztahy mezi užitými prostředky a cílem svého poslání. *Je třeba zdůraznit, že jestliže má činnost policisty někdy za následek omezení výkonu práv a svobod občanů, potom nečinnost a nepoužití donucovacích pravomocí může mít stejný dopad a účinek (např. nechat odjed řidiče, který je pod vlivem alkoholu)*

Omezení práv a svobod vede vždycky k nespokojenosti nebo dokonce k negativním emocím omezené osoby. Vždy je lépe přijímáno donucení, které je vykonáno v rámci slušnosti a zdvořilosti. Stejně to platí i pro vysvětlení pravidel, podle nichž policista

---

⁹⁰ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 51

v dané situaci jedná. Policista by také neměl dávat přehnaným způsobem najevo svou moc, jinak se může negativní reakce osoby ještě zhoršit. Takovéto chování může být také chápáno jako provokace a může vést k násilí. Policista nemá v žádném případě právo znevažovat zásadu rovnosti mezi lidmi ani zásadu svobody jejich svědomí.⁹¹

6. 1. 5 Použití donucovacích prostředků

Policista by nikdy neměl používat donucovacích prostředků ve větší míře než je nutné a za daných okolností přiměřené. Navíc je policista povinen používat jen zákonem stanovené donucovací prostředky. Donucovací prostředky by se měli používat jen v situaci, kdy ostatní metody selhaly. Někdy je použití síly nutné, ale v tomto případě by nemělo docházet k tomu, aby byla způsobena zbytečná bolest či utrpení. Nikdy nesmí s žádnou osobou zacházet krutě, nehumánně nebo ponižujícím způsobem. Zákon umožňuje použít donucovacích prostředků vůči osobám, ale zároveň ponechává jistou volnost při jejich volbě a užití. Tyto prostředky zasahují do osobní svobody, musí být policista přesvědčen, že respektuje zákon a že je používá přiměřeným způsobem. Je potřeba zohlednit 2 hlediska:

1. Potřeba zájmu sledovaného služebním zákrokem
2. Požadavky nezbytné pro bezpečnost policisty (kolegů, pachatelů a ostatních osob)

Tyto hlediska ospravedlňují použití donucovacích prostředků.

6. 1. 6 Nutná obrana a krajní nouze

Vedle krajní nouze existují i jiné případy, kdy policista je nucen narušit integritu osoby. Ovšem jen v případech, kdy je použití síly zákonně dovoleno za účelem plnění úkolů. Použití síly v různých situacích, může vést k nepředvídatelným rizikům. Použití donucovacího prostředku nebo zbraně je odůvodněné pouze v případech, kdy se jedná o ochranu veřejného zájmu, bezpečnosti osob a majetku.

---

⁹¹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 52

Proto se musí používat pouze v zákonem stanovených případech a její použití musí skončit ve chvíli, kdy jí už není zapotřebí. Použití zbraně se řídí přísnými pravidly, která jsou zmíněny v zákoně o Policii ČR.

Některá policejní opatření jsou někdy samy o sobě dost ponižující pro osoby, mlže to být např. omezení osobní svobody, nasazení pout nebo osobní prohlídka. V některých situacích a podmínkách se může toto ponížení navíc ještě zhoršit. Proto je potřeba, aby policista používal těchto prostředků minimálně.⁹²

Svoboda pohybu je druh svobody, která je nejčastěji omezována. Důvody omezení mohou být různé, patří k nim silniční kontrola, řízení dopravy, kontrola a ověřování totožnosti, vazby,... Každá osoba má právo na ochranu svého osobního života. Ovšem policista může do tohoto práva zasahovat, ale jen ve výkonu svého služebního poslání (např. při fotografování nebo při filmování osob, tyto materiály může použít jen pro výkon policejní práce), a na druhé straně musí policista dbát na ochranu tohoto práva a to v případech kdy dochází k nevhodnému fotografování osob, zejména sdělovacími prostředky. Toto právo není absolutní. Jeho omezení je možné hlavně v případech domovních prohlídek, výslechů, vyšetřování a sledování osob. Ochrana soukromého života zahrnuje i právo na majetek podle představ dané osoby.⁹³

Nedotknutelnost obydlí má své výjimky. Policista může vstoupit do bytu i proti vůli obyvatele nebo i v jeho nepřítomnosti v případě veřejného zájmu (havárie, stav krajní nouze, nutná ochrana, výkon soudních exekucí,...).⁹⁴

6. 1. 7 Policista a informace

Občané mají právo na bezpečí a soukromí. Informace, které policista vidí, slyší, nebo se dozví jiným způsobem, uchová v tajnosti, pokud to není zákonem stanoveno jinak. Informace se dají získat z archivů, evidencí, dokumentů, telefonických odposlechů, prostřednictvím fotografování, sledováním či informátorů Získávání

---

⁹² DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 53-55

⁹³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 55

⁹⁴ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 56

informací se děje v rámci základních principů, kterými se policie řídí, tj. *respektování zákonnosti a zásad policejní etiky*.⁹⁵

Zásada *úcel světí prostředky*“ nelze v policejní práci uplatňovat. Hlavně ne v případech, které jsou v protikladu s lidskou důstojností a respektováním práv osob. Policista by měl mít zájem o respektování demokratických hodnot při výkonu své práce spojené se získáváním informací. A to tímto způsobem: dodržovat předpisy upravující přístup k informacím, kontrolu činnosti podřízených osob, dodržování vlastních povinností ve věci utajovaných skutečností a povinností ostatních pracovníků a v neposlední řadě respektování práv osob, zejména tím, že si nedovolí žádné fyzické nebo morální násilí a bude dodržovat anonymitu osob. Některé situace jako terorismus, zločiny spáchané obzvláště krutým způsobem a jiné, by v policistovi neměly vzbuzet potřebu nepřiměřeného a nepřipustného nátlaku s cílem získat informace. Pokud policista zneužije informace ve svůj prospěch, svědčí to o nedostatečné bezúhonnosti a loajalitě vůči instituci, pro policistu to znamená ztrátu důvěry a porušení mlčenlivosti. Policista má přístup k velkému množství informací, které mohou být a jsou zajímavé pro další osoby, např. soukromý detektivové, novináři, Tyto osoby však nemají oprávnění s těmito informacemi přijít do styku, proto je jedinou možnou odpovědí policisty na žádost o vydání materiálu přísný a trvalý zákaz je poskytovat.⁹⁶

6. 1. 8 Svědci

K dosažení objektivních výsledků, musí policie často spolupracovat se svědky. Osoba, která podává svědeckou výpověď, provádí tzv. *„akt občanské uvědomělosti“*. I když bude situace jakkoli naléhavá citlivý přístup, zdvořilost a korektnost je vždy na místě, vzbuzuje v osobě důvěru. Je nutnost věnovat pozornost všem svědectvím. Pokud se osoba rozhodne podat výpověď, tak očekává od policisty, že bude jeho výpovědi věnovat pozornost. Povinností policisty je na jedné straně seznámit se s obsahem příslušného spisu, aby mohl při šetření svědectví využít a na druhé straně aby vyslychaná osoba neměla nepříjemný pocit, že policista není o případu

---

⁹⁵ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 56

⁹⁶ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 56-58

informován. Svědecká výpověď není vždy spontánní, svědek se může bát, váhat nebo může odmítnout vypovídat.⁹⁷

6. 1. 9 Vztahy mezi policisty navzájem, vztah nadřízenosti a podřízenosti

Policie zaměstnává velký počet pracovníků. Ovšem existují zde rozdíly jak v postavení, pracovní náplni, hodnosti apod. Tyto rozdíly mohou vést k různým vztahovým problémům. Zájem veřejné služby velí policistům, aby tyto překážky překonali a nastolili harmonické vztahy, které pomohou plně rozvinout každému jeho schopnosti. Policisté jsou odpovědní za úroveň svého profesionálního výkonu, proto je zde potřeba neustále zvyšovat svoji kvalifikaci studiem a zkušenostmi. Získávání vědomostí je soustavný proces osobního a profesionálního rozvoje, na kterém je třeba neustále pracovat. Ve svém soukromém životě se policista musí chovat tak, aby nediskreditoval sám sebe ani policejní sbor. Policistova pověst musí být vždy bezchybná a vzorná i mimo službu.⁹⁸

Vztahy mezi policisty jsou založeny na vzájemné úctě, loajálnosti a solidaritě.⁹⁹ Vzájemná úcta se projevuje především přijetím základních pravidel společenského chování a lidské důstojnosti. Není dovolena žádná forma diskriminace, hlavně taková, která je spojená s původem, vyznáním či pohlavím. Vyžaduje toleranci, svobodné vyjadřování, ale zároveň zdrženlivé chování. Loajalita znamená hlavně upřímnost, schopnost připustit omyl a nést za něj odpovědnost. Solidarita se projevuje připraveností pomoci v každé situaci. Ať už v oblasti profesionální nebo soukromé. Solidarita je velmi důležitá vlastnost. Její zneužívání s cílem tolerovat některá deviantní chování je nepřipustné. Když se policista stane svědkem trestného činu nebo nebezpečného chování u svých kolegů, je jeho povinností takovému chování učinit přítrž nebo toto chování ohlásit nadřízenému. Nadřízený pracovník musí podporovat harmonickou atmosféru mezi sebou a policisty. V kolektivu někdy dochází k napětí, které vyvolává snížený výkon. Úlohou každého vedoucího pracovníka je, aby těmto situacím předcházel. Podřízení od svých nařčených očekávají schopnost podporovat a usměrňovat jejich činnosti. Podřízený je také

---

⁹⁷ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 61-62

⁹⁸ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 63

⁹⁹ tamtéž

povinen znát svého nadřízeného a poslechnout jeho rozkazy, správně plnit svěřené úkoly.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Policie a profesní etika*. Praha: Střední policejní škola MV, 2003. str. 63-66

Závěr

Ve své práci jsem chtěla ukázat, jak se vyvíjela Policie jako bezpečnostní orgán z etické stránky. Chtěla jsem přiblížit situaci četnictva za první republiky. Jejich organizaci a to jak by se měl správný četník chovat, co by měl dělat a čeho se vyvarovat. Je to velice zajímavé téma, které je v literatuře dobře a zajímavě zpracované. Pohled na četnictvo se různí. Četnictvo neplnilo jen funkci bezpečnostní a vyšetřovací, ale také byly prostředníkem mezi občany a státem. Byly všude a neustále vše sledovali, stýkali se s občany a státu tak předávali důležité informace. A stát měl přehled o tom, jak jsou lidé spokojení či ne. Velice zajímavý je i propracovaný systém škol, které musel budoucí četník absolvovat. Ale získané znalosti mohl poté uplatnit v praxi.

Nicméně nebavíme se tu o škole nebo organizaci, ale o etice. Etika je také v mnohé literatuře zpracovaná. Vychází z pojetí dobra a zla, morálky, apod. Ale s tím jak se mění situace ve společnosti, se mění i morální názory. To co bylo před mnoha lety považováno za strašné nebo nemorální či neetické, může v dnešní době být naopak. Mění se také hodnotový žebříček lidí samotných. V historii bezpečnostních složek se toto promítá hlavně ve změně zákonů, nařízení a v případech četnictva služebních instrukcí. V moderní době tedy dnes se Policie ČR řídí samozřejmě zákonem o policii, různými deklaracemi, ústavou, listinou lidských práv a svobod a hlavně novým etickým kodexem. Etický kodex dává policistům návod na to jak se chovat, co dělat když nastane taková a taková situace, jak zacházet se svědky, oběťmi, pachateli a v neposlední řadě také vzájemným vztahem k sobě a ke svým kolegům. Ale je opravdu etický kodex tak důležitý, souhlasí policisté s ním nebo je policisty dodržován? Možná ano možná také ne. Jak poznáme, že se policista řídí kodexem nebo má jen slušné chování. Hodně lidí si dnes stěžuje na chování policistů, na šikanu nebo na jejich nadřazenost. Policista vám ale odpoví, že je součástí společnosti, tak proč by měl být jiný. Je faktem, že morální úroveň společnosti v posledních letech poklesla. Lidé jsou méně všímoví k situacím okolo sebe. Na jednu stranu se není čemu divit, proč by se měl policista něčím lišit od zbytku společnosti. Na druhou stranu pokud má policista „Pomáhat a chránit“, tak by měl být jiný. Měl by být mnohem lepší než společnost. Někdy také nastane otázka: „*Proč dodržovat etický kodex, když můj nadřízený to nedělá?*“ Odpověď je stejná jako u společnosti. Když se nadřízený nechová tak jak má, to přeci nemůže být důvodem mého vlastního morálního úpadku. Policie by měla být vzorem pro společnost, pokud se už ani policie nebude „*umět*“ chovat, tak proč by to měla dělat společnost. I když má policista jisté pravomoci a může si myslet, že je všemohoucí, nedosažitelný nebo nepřemožitelný, tak se může chovat, jak chce, nedodržovat zákony (rychlá jízda, nepřiměřený zákrok vůči pachateli,

apod.). To vše společnost odsoudí, protože přece je to „*strážce zákona*“. Dodržování etického kodexu je tedy jakousi nutností.

Seznam literatury

1. BÍLEK, P., *Policie a lidská práva*. Praha: Themis, 2000. 143 s. ISBN 80-85821-94.
2. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, 2003. 67 s. ISBN 80-239-5689-2.
3. EMMERET, F., a kol., *Odmaturuj ze ZSV*. Brno: Didaktis, 2004. 194 s. ISBN 80-86285-68-5.
4. HERZOGO VÁ, Z., *Policejní etika*. 1. Vyd. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. 32 s. ISBN 80-238-9984-8.
5. HERZOGO VÁ, Z., *Policejní etika v dokumentech*. 1. Vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000. 122s . ISBN 80-7251-041.
6. JANKOVSKÝ, J., *Etika pro pomáhající profese*. 1. Vyd. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.
7. JANOTO VÁ, H. a kol., *Profesní etika*. 1. Vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 96 s. ISBN 80-86861-42-2.
8. KÁNSKÝ, J., Etické kodexy podniků. *Filozofia*, roč. 54, 1999, č. 1, str. 14-22. In HERZOGO VÁ, Z., *Policejní etika*. 1. Vyd. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. 327 s. ISBN 80-238-9984-8.
9. KUBEŠ, M., *SNB v období let 1945-1989 ve faleristice*. Hradec Králové: Česká numismatická společnost, 2008. 111 s. ISBN 978-80-254-4057-5.
10. MACEK, P. *Systém vzdělávání četníků v období I. republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Policejní akademií ČR, 2006, *Bezpečnostní teorie a praxe*. roč. 2006, č. 4. s. 85-95. ISSN 1801- 8211
11. MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva I*. 1. Vyd. Praha: Themis, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.
12. MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva II*. 1 Vyd. Praha: Policie History, 1999. 230 s. ISBN 80-902670-0-9.
13. MACEK, P., UHLÍŘ, L., *Dějiny Policie a četnictva III*. 1. Vyd. Praha: Policie History, 2001. 230 s. ISBN 80-86477-01-0.
14. PEŠEK, J. Nástin struktury vzdělávání, výhovy výcviku četnictva a policejních sborů strážce bezpečnosti v letech 1918-1939. *Bezpečnostní teorie a praxe.*, roč. 1996, č. 1. Praha: Policejní akademie České republiky. str. 85-89. ISSN 1211-2461.
15. REMIŠOVÁ, A. Profesní etické kodexy. *Filozofa*, roč. 55, 2000, 4. 3, 218 s, In HERZOGO VÁ, Z., *Policejní etika*. 1. Vyd. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. 327 s. ISBN 80-238-9984-8.
16. Nařízení ministra vnitra č. 171/1949 Sb., jímž se vydávají předpisy o služební přísaze, o zkušební době, o propouštění v této době a o povolení k uzavírání sňatků příslušníků Sboru národní bezpečnosti.
17. Výnos ministra vnitra č. 47. 446/13-1923 z 13. 7. 1923.
18. Věstník Sboru národní bezpečnosti, roč. 1945, č. 1-2.
19. Vyhláška ministra vnitra č. 35/1961 Sb., o služební přísaze příslušníků bezpečnostních sborů ministerstva vnitra.
20. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti.

21. Zákon č. 74/1990 Sb., *kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy, upravuje název československé armády, upravuje řádná dovolená vojáků v základní službě a jímž se mění zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.*
22. Zákon č. 334/1991 Sb., *o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie.*
23. Zákon č. 186/1992 Sb., *o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.*
24. Zákon Parlamentu České republiky č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.*
25. Zákon o četnictvu a služební instrukce pro četnictvo. Vyd. 2. Kroměříž: Gusek, 1920. str. 68.

Internetové zdroje

1. Etický kodex Policie ČR (online), (5. 3. 2011). Dostupné na [<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>].
2. Gottvald, J., Policie ČR (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [<http://www.gotisek.estranky.cz/clanky/policie-cr-a-mp/policie-ceske-republiky>].
3. Historie policie a četnictva (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/historie.html>].
4. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (online), (27. 4. 2011). Dostupný na [<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>].
5. Povinně zveřejňované informace (online), (cit. 14. 3. 2011). Dostupný na [<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/povinne.html>].
6. Ústavní zákon č. 2. 1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 (online), (14. 3. 2011). Dostupný na [<http://www.nemcovice.cz/content/view/full/346/>].

Seznam použitých zkratk

MV – ministerstvo vnitra

NV – národní výbor

ZOB – zemské odbory bezpečnosti

NB – národní bezpečnost

SNB - sbor národní bezpečnosti

VB – veřejná bezpečnost

MNO – ministerstvo národní obrany

ZČV – zemské četnické velitelství

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Zákon Národního výboru československého č. 11/1918 Sb. ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého.

Příloha č. 2 - Uniformy státní policie z roku 1921, 1931 a 1937

Příloha č. 3 - Mapa území československé republiky za Protektorátu Čechy a Morava

Příloha č. 4 – Fotografie četnických tříd

Příloha č. 5 Vzory služebních slibů

Příloha č. 1

Zákon Národního výboru československého č. 11/1918 Sb. ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého

Samostatný stát československý vstoupil v život. Aby byla zachována souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu, nařizuje Národní výbor jménem československého národa jako vykonavatel státní svrchovanosti toto:

Čl.1

Státní formu československého státu určí Národní shromáždění ve srozumění s Československou Národní radou v Paříži. Orgánem jednomyslné vůle národa a také vykonavatelem státní svrchovanosti je Národní výbor.

Čl.2

Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.

Čl.3

Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení.

Čl.4

Zákon tento nabývá účinnosti dnešním dnem.

Čl.5

Národnímu výboru se ukládá, aby tento zákon provedl.

Příloha č. 2

Uniformy státní policie z roku 1921 a 1937 a ukázka uniforem Policie ČR

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek č. 1 Plášť vrchního strážmistra četnictva z roku 1921 se služebním opaskem

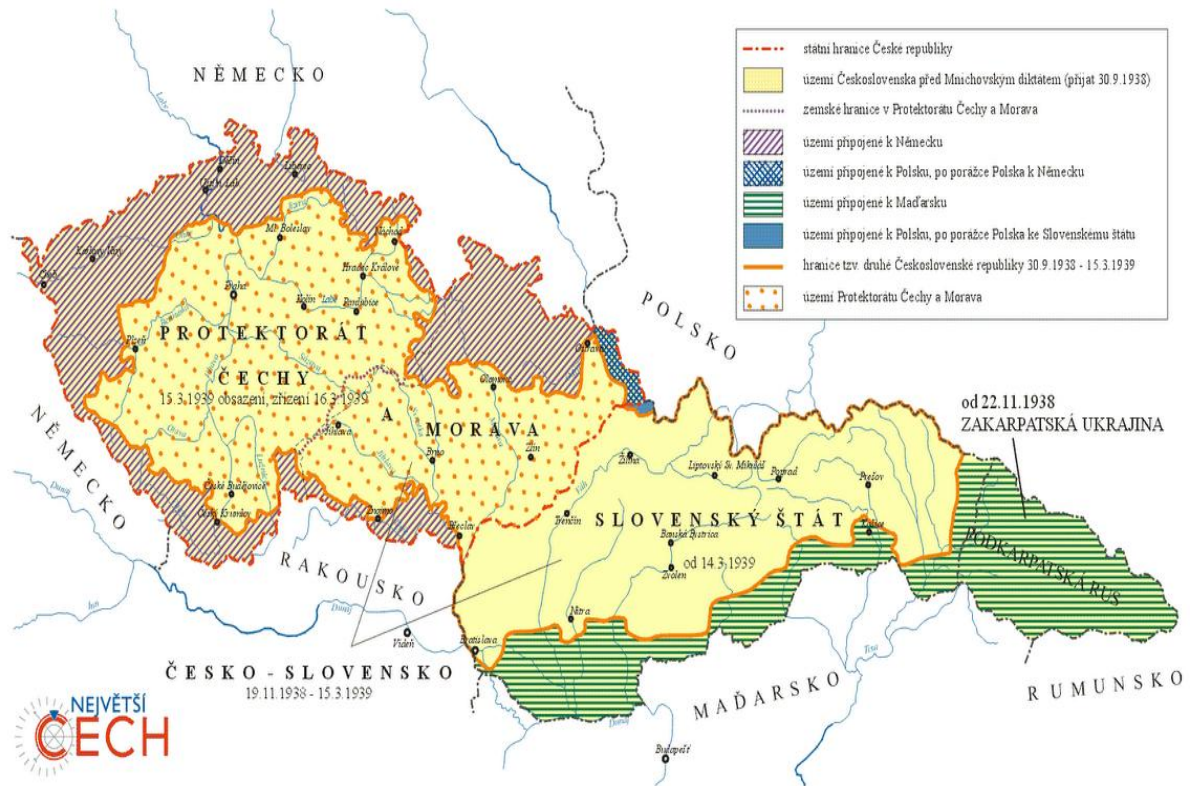
Obrázek č. 2 Blůza vrchního strážmistra četnictva z roku 1937 s opaskem a pouzdrem na pistoli

Ukázky uniformy Policie ČR

Příloha č. 3

Mapa území Československé republiky za Protektorátu Čechy a Morava

Příloha č. 4

Obrázek č. 1: Na tomto obrázku vidíme třídu četníků na zkoušku z roku 1930

Obrázek č. 2: Policejní škola Liberec.

Příloha č. 5

Vzory služebních slibů

Text přísahy členů sboru četnictva státu československého z roku 1923

Přisáhám při všem, co jest mi svato a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu republice Československé a její vládě věren a oddán, že budu jejich zákonů a nařízení mně nadřízených úřadů a svých představených ochotně poslušen, že budu přísně zachovávat úřední tajemství, a že při svém konání budu mít vždycky jen zájem služby a prospěch republiky Československé na zřeteli.

Přisáhám, že povinnosti četníka (četnického důstojníka), jež jsou nebo budou zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plnit.

Tak přisáhám!

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1945

Přisáhám při všem, co jest mi svato a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu vždy věren a oddán Československé republice, jejímu presidentu a vládě, že budu jejich zákony a nařízení mně nadřízených činitelů a rozkazů svých velitelů ochotně poslušen, že budu přísně zachovávat úřední tajemství, a že při svém jednání budu mít vždycky na zřeteli jen zájem služby, prospěch Československé republiky a jejího lidu.

Přisáhám, že povinnosti strážce národní bezpečnosti, jež jsou nebo budou mi zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plnit.

Tak přisáhám!

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1949

Já, občan lidově demokratické republiky Československé, přisáhám, že budu vždy čestným, statečným, ukázněným a bdělým příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, budu přísně zachovávat a střežit služební a státní tajemství a bezpodmínečně plnit uložené mi povinnosti a rozkazy svých velitelů a nadřízených.

Přisáhám, že budu do posledního dechu věren a oddán Československé republice, jejímu lidu, lidově-demokratickému zřízení a jejím zákonům, presidentu republiky a vládě.

Přisáhám, že budu bránit vždy a všude, mužně a neochvějně, nešetře své krve ani života, bezpečnost státu, bezpečnost všech jeho občanů, lidově demokratické zřízení a revoluční vymoženosti pracujícího lidu, vedeného dělnickou třídou k socialismu.

Jestliže poruším slavnostní přísahu, nechť mne postihne tvrdý trest zákona, obecná nenávisť a opovržení pracujícího lidu.

Tak přisáhám!

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1961

Já, občan Československé socialistické republiky, přísahám věnost své vlasti, prezidentu, vládě a všemu pracujícímu lidu, vedenému Komunistickou stranou Československa.

Slibuji, že budu vždy statečným, čestným a ukázněným příslušníkem bezpečnostního sboru ministerstva vnitra, že budu zachovávat státní a služební tajemství a neustále zdokonalovat své politické a odborné vědomosti. Všechny úkoly uložené zákony, řády a rozkazy budu plnit důsledně a iniciativně. Přísně budu střežit socialistickou zákonnost, chránit výsledky socialistického budování, životy a zdraví občanů, veřejný pořádek, majetek lidu a socialistické vymoženosti pracujících.

Přísahám, že budu vždy rozhodně bojovat proti nepřátelům své vlasti, nepřátelům Sovětského svazu i ostatních socialistických zemí.

Slibuji, že jsem připraven vynaložit všechny své schopnosti a nasadit i život v boji za zájmy Československé socialistické republiky, za vítězství míru a komunismu.

Tak přísahám!

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1971

Já, příslušník Sboru národní bezpečnosti, slavnostně přísahám věnost své socialistické vlasti - Československé socialistické republice, dělnické třídě a všemu pracujícímu lidu vedenému Komunistickou stranou Československa.

Slibuji, že budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, že budu neochvějně chránit socialistické společenské a státní zřízení, zákonná práva občanů a veřejný pořádek.

Budu zdokonalovat svou politickou připravenost na základě marxismu-leninismu, úroveň svého všeobecného i odborného vzdělání a dbát o svou bezúhonnost. Přísně budu střežit státní a služební tajemství.

Budu vždy rozhodně bojovat proti nepřátelům své socialistické vlasti, nepřátelům Svazu sovětských socialistických republik a ostatních spojeneckých socialistických zemí. Budu střežit přátelství a upevňovat spolupráci s lidem Svazu sovětských socialistických republik a ostatních spojeneckých socialistických zemí a bojový svazek s jejich ozbrojenými bezpečnostními sbory.

Vynaložím všechny své síly a schopnosti a jsem připraven nasadit i život v boji za zájmy Československé socialistické republiky a při plnění jejich internacionálních závazků, v boji za vítězství míru a komunismu.

Tak přísahám!

Text služební přísahy příslušníků SNB z roku 1990

Já, příslušník Sboru národní bezpečnosti, slavnostně prohlašuji, že budu věrný Československé socialistické republice.

Budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Sboru národní bezpečnosti. Při plnění svých služebních povinností se budu řídit ústavou a zákony a budu chránit ústavní zřízení Československé socialistické republiky, práva občanů a veřejný pořádek. K tomu jsem připraven vynaložit všechny své síly i schopnosti a nasadit i svůj život.

Tak přísahám!

Text služební přísahy policistů Policie České republiky z roku 1992

Slibuji, že budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Policie České republiky. Své síly a schopnosti vynaložím ve prospěch společnosti tak, abych chránil práva občanů, veřejný pořádek a bezpečnost a ústavní zřízení České

republiky, a to i s nasazením vlastního života. Při plnění svých služebních povinností se budu vždy řídit ústavou a zákony a v souladu s nimi i rozkazy a pokyny svých nadřízených.

Tak přísahám!

Text služebního slibu policistů Policie České republiky z roku 2007

Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Janečková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Neumeister, Ph. D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Etika donucovací moci
Název v angličtině:	Ethics of public power of coercion
Anotace práce:	Cílem práce je ukázat vývoj etiky v období četnictva a následně v současné době u Policie ČR. Vysvětluje základní pojmy, jako je etika, morálka, profesní etika a policejní etika. Práce také obsahuje vývoj policie v naší zemi od dob habsburské monarchie až do současnosti.
Klíčová slova:	Etika, četnictvo, Policie ČR, policejní etika
Anotace v angličtině:	The aim is to show the development of ethics in the gendarmerie and subsequently present at the police. It explains basic concepts such as ethics, morals, ethics and police ethics. The work contains evolution of police in our country since the days of Habsburg monarchy until presents.
Klíčová slova v angličtině:	Ethics, gendarmerie, police of Czech republic, police ethics.
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1 - Zákon Národního výboru československého č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého.</p> <p>Příloha č. 2 - Uniformy státní policie z roku 1921, 1931 a 1937</p> <p>Příloha č. 3 - Mapa území československé republiky za Protektorátu Čechy a Morava</p> <p>Příloha č. 4 – Fotografie četnických tříd</p> <p>Příloha č. 5 Vzory služebních slibů</p>
Rozsah práce:	56 stran
Jazyk práce:	čeština

